МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

Вероніка Олександрівна Лось

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

«Аналіз фінансового стану підприємства»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник
д.е.н., проф. Ірина ЗАМУЛА
_____ (підпис)

Рецензент
д.е.н., проф. Олена ЛАГОВСЬКА
_____ (підпис)

Завідувач кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
д.е.н., проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК
_____ (підпис)

Житомир
2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 6
1.1. Сутність і завдання аналізу фінансового стану підприємства 6
1.2. Організація аналізу фінансового стану підприємства 15
1.3. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства 24
Висновки до розділу 1 30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД 32
2.1.Організаційно-економічна характеристика ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД 32
2.2 Аналіз показників економічного потенціалу підприємства 38
2.3 Аналіз показників розвитку та результативності діяльності підприємства .. 46
2.4 Моделі оцінки ступеня ймовірності банкрутства підприємства:законодавче регулювання та практика здійснення 48
Висновки до розділу 2 59
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ У ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД 60
3.1 Аналіз фінансового стану підприємства в умовах цифровізації 60
3.2 Розробка моделі антикризового управління підприємства в умовах невизначеності 68
Висновки до розділу 3 82
РОЗДІЛ 4 ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДИСЦИПЛІН 82
ВИСНОВКИ 88
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 92
ДОДАТКИ ..... **Error! Bookmark not defined.**

ВСТУП

В даний час для кожного підприємства фінансовий стан є одним із основних елементів його діяльності. Як відомо, ключовою метою будь-якого комерційного підприємства є отримання прибутку. Це, у свою чергу, неможливо без детального планування та контролю всіх фінансових потоків. Контроль та аналіз фінансового стану сприяють оперативному виконання зобов'язань перед бюджетом, різними фондами, банками та іншими кредиторами, цим захищаючи компанію від застосування до неї штрафних санкцій.

Актуальність обраної теми дослідження полягає у тому, що стійкий фінансовий стан виступає важливою характеристикою функціонування організації та її економічного благополуччя. Досягти фінансового успіху можливо, якщо регулярно аналізувати фінансовий стан, і у разі потреби, оперативно розробляти заходи щодо його стабілізації. Чим стійкіше буде стан підприємства, тим менше воно залежатиме від змін у зовнішньому середовищі та криз, які в Україні відбуваються досить часто.

За умов систематичних потрясінь та викликів, що виникають перед країною та економікою, суб’єкту господарювання стає дедалі складніше ефективно провадити свою діяльність, зберігаючи стійкість у ринковому середовищі. Сьогодні в умовах воєнного стану не тільки ризики збитковості та банкрутства є цілком реальними загрозами для функціонуючої підприємницької структури. Такі реалії неабияк спонукають суб’єктів підприємницької діяльності до пошуку дієвих заходів, які допоможуть фактично охарактеризувати фінансовий стан підприємства та надати інформаційну основу для управління ним.

Ступінь розробленості проблеми. Істотний внесок у дослідження теоретичних, методичних та практичних питань аналізу фінансового становища внесли такі відомі вчені як

Разом з тим, незважаючи на значні наукові напрацювання, ряд важливих проблем організації та методики фінансового аналізу підприємств

вимагають подальших досліджень, глибокого вивчення і формування нових підходів та напрямів удосконалення в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність підприємства.

Предметом дослідження є формування системи методів аналізу фінансового стану підприємства.

Метою дослідження є удосконалення методики аналізу фінансового стану підприємства та розробка моделі антикризового управління в умовах невизначеності.

В процесі досягнення мети вирішувалися наступні завдання:

- визначити сутність і завдання аналізу фінансового стану підприємства;
- розглянути організацію аналізу фінансового стану підприємства;
- розглянути методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД;
- провести аналіз показників економічного потенціалу підприємства;
- провести аналіз показників розвитку та результативності діяльності підприємства;
- розглянути моделі оцінки ймовірності банкрутсва підприємства: законодавче регулювання та практика здійснення;
- провести аналіз фінансового сану підприємства в умовах цифровізації;
- розробити модель антикризового управління підприємства в умовах невизначеності.

Теоретичною основою кваліфікаційної роботи послужили праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, в галузі економічного аналізу фінансово-господарської діяльності організації, фінансового аналізу, нормативно-законодавчі документи, що регулюють бухгалтерський облік та звітність в України, а також матеріали періодичних видань та мережі Інтернет.

Методологічною основою роботи стали загальнонаукові методи дослідження, такі як: аналіз та синтез, індукція та дедукція, діалектичний підхід,

порівняння, класифікація, узагальнення, сприяють економічному обґрунтуванню основних висновків та рекомендацій.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації, обґрунтування та вирішення теоретичних та методичних проблем, пов'язаних з аналізом фінансового стану організації, а також удосконаленні його методики.

Апробація результатів дослідження здійснено на науково-практичній конференції:

Журавель М., Лось В. Моделі аналізу ступеня ймовірності банкрутства підприємства: Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр.студ.інтернет-конф., (02-03 жовтня 2024 р., Миколаїв). Миколаїв : МНАУ, 2024. 446 с. URL: https://www.mnau.edu.ua/nauk-rob/ndv/nauk-prof-konf/ (Додаток Г)

Кваліфікаційна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність і завдання аналізу фінансового стану підприємства

Наукові дослідження сутності фінансово-економічного стану підприємства, завжди актуальні та вимагають підвищеної уваги, так як фінансово-економічний стан підприємства є не лише результатом діяльності минулих періодів, а й причиною його сталого розвитку. Тому знання щодо поточного фінансово-економічного стану підприємства дозволяють виявити можливості підвищення ефективності функціонування даного підприємства за рахунок регулювання фінансової стратегії підприємства.

Тлумачення дефініції «фінансовий стан» - це дискусійне питання. На даний час немає єдиного підходу до визначення «фінансовий стан підприємств». Оскільки відсутній єдиний методологічний підхід до визначення даного поняття, відповідно неможливо побудувати універсальні практичні методики аналізу фінансового стану підприємства.

Під фінансовим станом, як економічною категорією розуміємо результат від взаємодії всієї сукупності фінансово-виробничих ресурсів під час формування виробничо-господарських відносин у вигляді системи показників та характеристик, представлених у фінансовій звітності за певний період.

Для розуміння сутності аналізу фінансового стану необхідно дослідити саму дефініцію(рис 1.1.). О.А. Сметанюк у своїх роботах визначав «фінансовий стан як здатність організації фінансувати свою діяльність.

Тобто, у його розумінні фінансовий стан характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для ефективного функціонування підприємства, а також фінансовий стан характеризується раціональним розподілом фінансових ресурсів, оптимальною структурою капіталу, відносинами з фізичними та юридичними особами тощо» [47].

Фінансовий стан підприємства безпосередньо пов'язаний з його платоспроможністю, кредитоспроможністю та фінансовою стійкістю [1, с. 110].

Попович Д.В. наголошує на тому, що «фінансовий стан підприємства - це система показників, яка показує стан капіталу в процесі його обороту та можливість підприємства фінансувати свою діяльність на конкретний час» [39].

Рис. 1.1.Визначення дефініції «фінансовий стан підприємства»

Джерело: узагальнено автором

Вивчивши безліч визначень різних авторів, прийшли до висновку, що на фінансовий стан підприємства впливають різні зовнішні та внутрішні фінансові відносини підприємства. Під фінансовим станом деякі вчені розуміють

платоспроможність підприємства, тобто здатність фінансувати свою діяльність. Однак це судження не повною мірою розкриває широту поняття фінансового стану.

Термін фінансовий стан більш широкий і відзначається такими складовими як платоспроможність, забезпеченість фінансовими ресурсами, доцільність їх розміщення та ефективність використання, фінансові взаємовідносини з юридичними та фізичними особами, ліквідність та фінансова стійкість.

Таким чином, під фінансовим станом розглядається елемент фінансового потенціалу підприємства, яка визначає фінансові результати його господарської діяльності. Так із позиції короткострокової перспективи говорять про ліквідність та платоспроможність організації, а в довгостроковому плані – про фінансову стійкість.

Фінансовий стан відзначається певною сукупністю показників, відображених у балансі станом на певну дату (початок та кінець кварталу, півріччя, дев'яти місяців, року) як залишки за конкретними рахунками чи комплексом рахунків бухгалтерського обліку.

Узагальнивши перераховані вище визначення, пропонуємо сформувати таке визначення: фінансовий стан організації - це характеристика його фінансової конкурентоспроможності, а саме платоспроможності, кредитоспроможності, а також використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою й іншими організаціями.

Фінансовий стан організації характеризує, у найзагальнішому вигляді, зміни у розміщенні коштів та джерелах їх покриття (власних чи позикових) на кінець періоду проти їх значення на початок.

В цілому, розглянувши сутність дефініції «фінансовий стан» та дослідивши різні погляди щодо його трактування, визначимо концептуальні основи цього поняття (рис.1.2.): На нашу думку, з цього випливає, що фінансовий стан характеризує фінансові можливості компанії як партнера по бізнесу, як об'єкта інвестування капіталу, як платника податків.

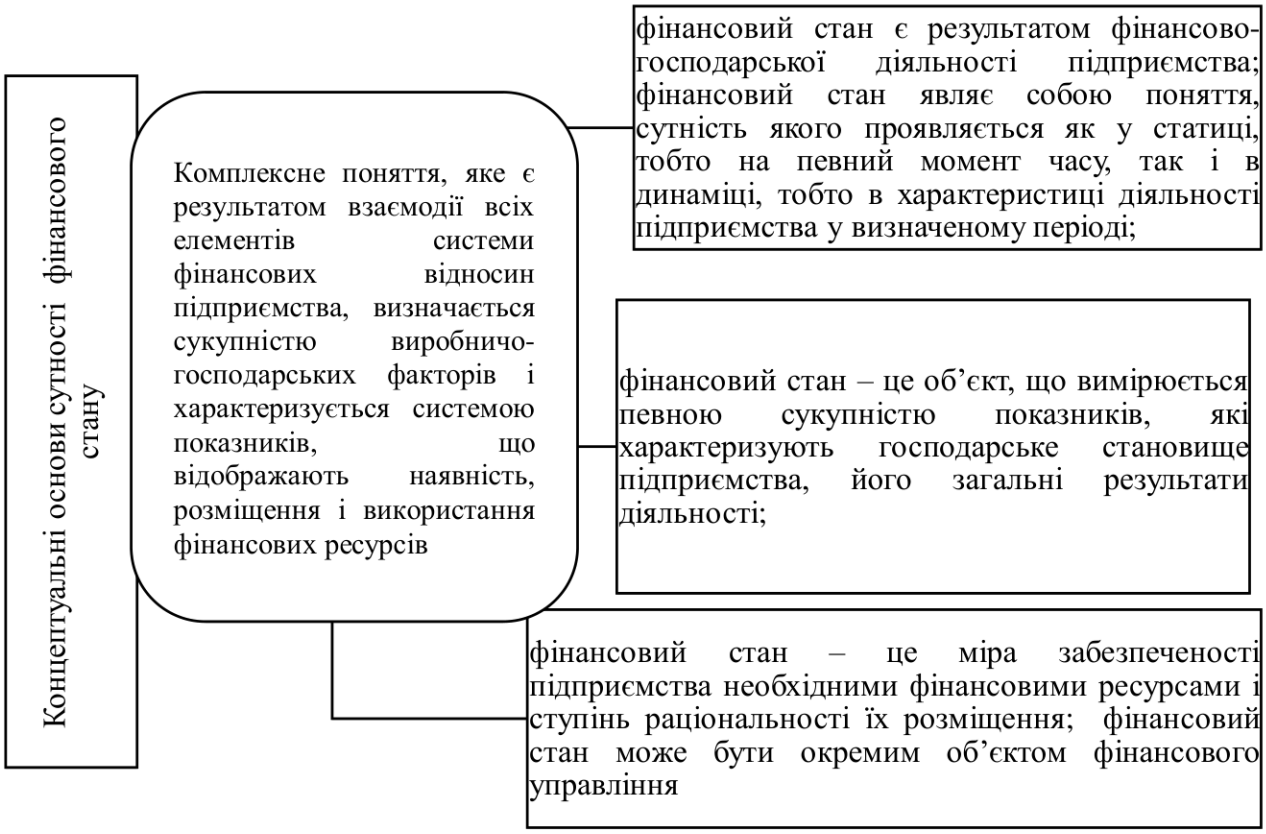

Рис. 1.2. Концептуальні основи сутності фінансово-економічного стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [5]

Фінансовий стан визначає конкурентоспроможність підприємства на ринку. Від нього залежить вибір партнерів, інвесторів тощо. Вважаємо, що «фінансовий стан» має відображати три головні моменти, які представлено на (рис.1.2.). Відповідно до вищезазначеного, необхідно виділити такі сутнісні характеристики фінансового стану підприємства:

- Об'єкт фінансового управління господарською діяльністю підприємства;
- Відображення реальних і потенційних можливостей підприємства
- Результат фінансово-господарської діяльності підприємства
- Інтегрована характеристика за багатьма елементами
- Рівень збалансованості структурних елементів активів та капіталу і ефективність їх використання.

Під рівнем фінансового стану розуміють конкурентоспроможність підприємства, його економічний потенціал, ділову активність, ефективність прояву фінансових інтересів усіх учасників фінансово-господарської діяльності підприємства, показники досягнення цілей сталого розвитку в сучасних умовах.

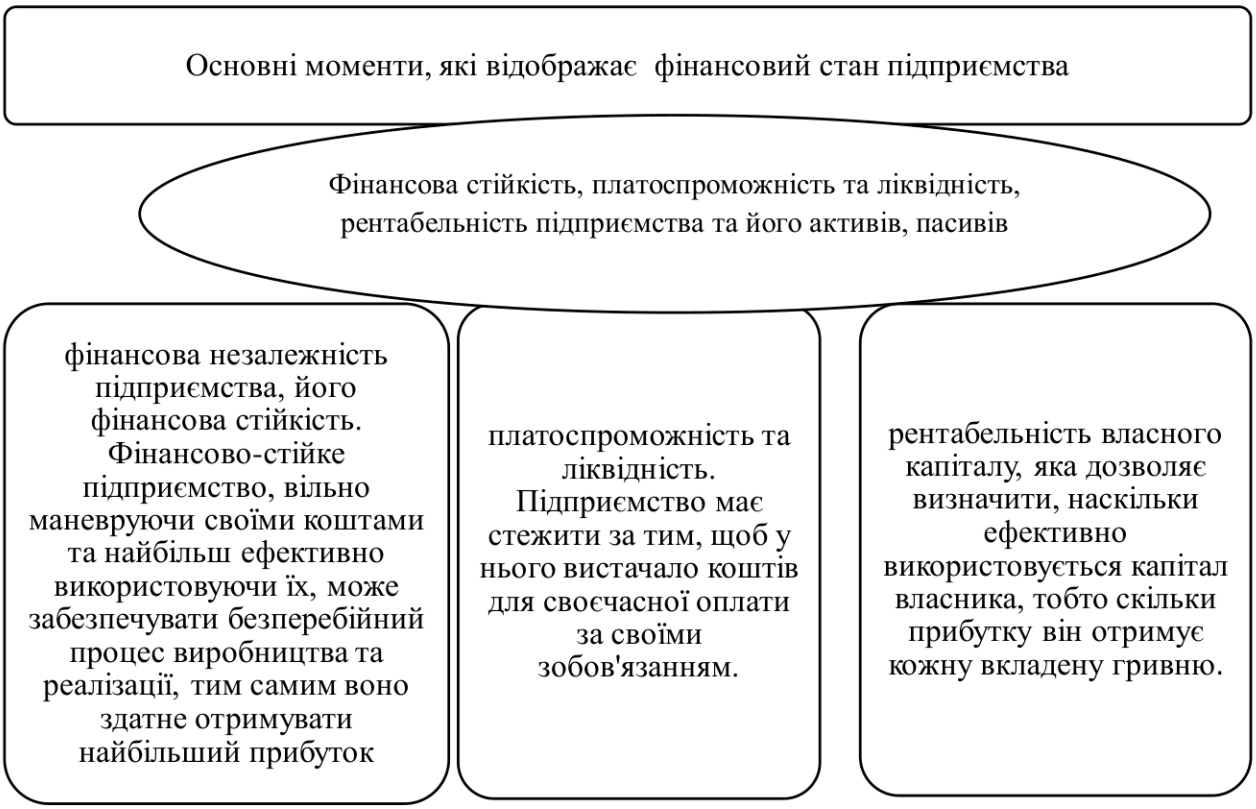

Рис.1.3.Основні моменти, які відображає фінансовий стан підприємства

Джерело: складено автором на основі [16]

На сьогоднішній день функціонування кожного підприємства являються об'єктом уваги значного кола учасників ринкових відносин, що зацікавлені у результатах його діяльності. З метою розроблення плану на перспективу в умовах поточної економічної ситуації в державі, управлінський персонал повинен мати можливість оцінити фінансовий стан підприємства, а також вектори розвитку його діяльності в своїй галузі.

Здійснюючи оцінку та аналіз фінансового стану підприємства зараз, фінансово-економічні та управлінські служби на підприємстві можуть спрогнозувати розвиток підприємства у майбутньому та розробити заходи з

покращення його стану. Суб'єкти фінансового аналізу—фінансові аналітики, які зацікавлені у діяльності підприємства.

Кожен з суб'єктів переслідує свою мету. Інвесторів більше цікавлять рівень та стабільність доходів за цінними паперами, ніж прибутковість (рентабельність) підприємства, кредиторів – ліквідність, менеджерів – прибутковість певних видів активів та ефективність управління ними. Результати щодо фінансового стану використовують різні зацікавлені користувачі для прийняття певних ділових рішень.

Представимо на рис.1.4 основних користувачів інформації щодо фінансового стану підприємства.

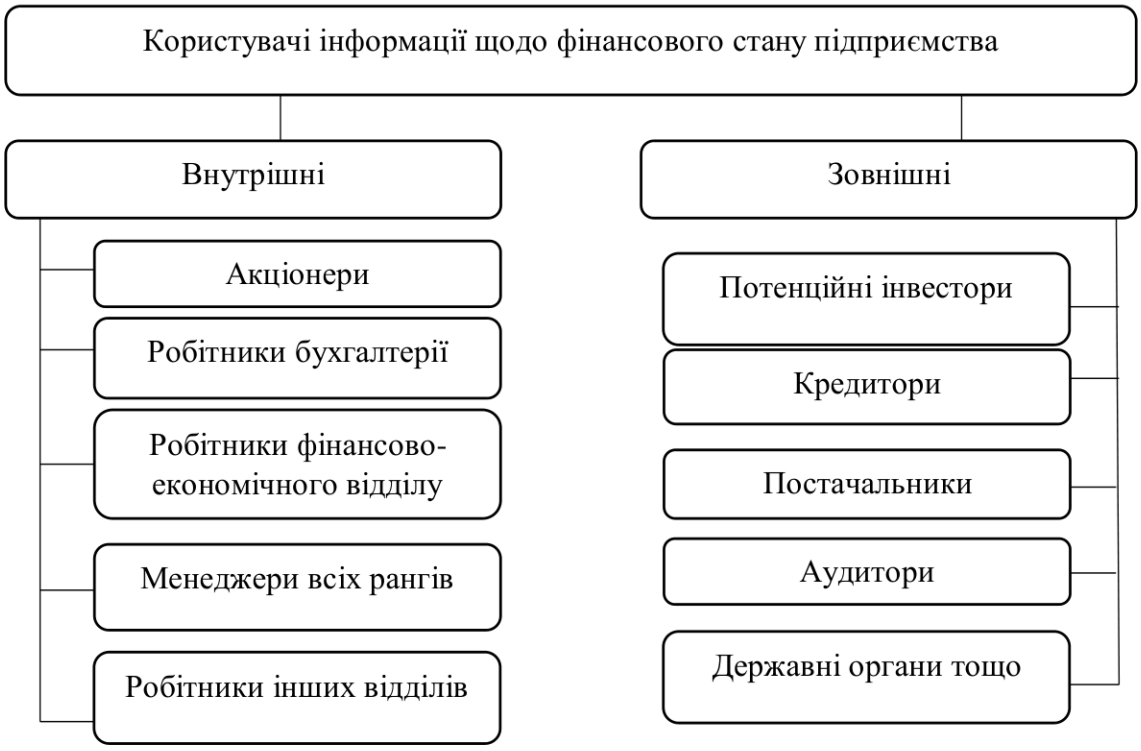

Рис.1.4. Користувачі інформації щодо фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [18]

Розрізняють не тільки користувачів інформації, а й їх економічний інтерес (участь) у господарській діяльності компанії та ціль, якої вони домагаються під час аналізу. Власники підприємства потребують аналітичну інформацію для можливості оцінити ефективність діяльності підприємства та обґрунтувати

стратегію його розвитку. Власники прагнуть отримувати доходи на капітал, а вже потім цікавляться фінансовою стійкістю підприємства.

Інвестори, кредитори проводять фінансовий аналіз за допомогою розрахунку показників ліквідності, показників платоспроможності для визначення можливості формування позитивного чистого грошового потоку.

Менеджери підприємства цікавляться фінансовим станом щоб ефективно ухвалювати управлінські рішення, в межах їх повноважень як користувачів результатів економічного аналізу.

Державним органам управління інформація відносно фінансового положення підприємства необхідна для оцінки виконання державних інтересів (своєчасність сплати податків та зборів).

Ділові партнери (постачальники та покупці продукції) та контрагенти цікавляться інформацією щодо фінансового стану підприємства в частині платоспроможності та стійкості. Фінансові консультанти використовують звітність для створення рекомендацій своїм клієнтам щодо поміщення їхніх капіталів у ту чи іншу компанію. Юристи потребують звітної інформації для оцінки виконання умов контрактів, дотримання законодавчих норм при розподілі прибутку та виплаті дивідендів, а також для визначення умов пенсійного забезпечення та ін.

Внутрішні користувачі безпосередньо пов'язані з управлінням організацією мають вільний доступ до всієї необхідної та корисної для управління інформації та несуть відповідальність за прийняті управлінські рішення.

До групи пріоритетних користувачів рекомендується виділити реальних інвесторів-акціонерів, які вклали свій капітал у діяльність економічного суб'єкта, потенційних інвесторів, у коштах яких зацікавлена організація, яка готує фінансову звітність, та кредиторів – одну з численних груп, до складу яких увійдуть і кредитні установи, і постачальники, та працівники, та інші контрагенти. Безумовно, щоб нормально функціонувати та забезпечувати своєчасні розрахунки з постачальниками, покупцями та іншими суб’єктами

господарювання підприємству необхідно мати у своєму розпорядженні відповідні фінансові ресурси, які необхідно постійно аналізувати.

Існує безліч факторів, які різною мірою впливають на фінансовий стан підприємства. Усі фактори поділяють на декілька основних груп:

- внутрішні та зовнішні,

- основні та другорядні.

Внутрішні фактори впливають на ліквідність, платоспроможність організації та її фінансову стійкість. Їх прикладами є: стан ресурсів, умови їх споживання, розмір та структура таких ресурсів

До внутрішніх факторів належать:

-структура асортименту продукції, робіт, послуг організації Зріст асортименту продукції підприємства сприяє підвищенню товарообігу. Якщо у загальному товарообігу зростає частка товарів найвищої якості, то це сприяє підвищенню частки прибутку в ціні такого товару, оскільки такі товари купуються частіше саме як престижні та зручніші в споживанні. Таким чином, збільшення структури товарообігу сприяє зростанню рентабельності діяльності; обсяг роздрібного товарообігу. Підвищення обсягів продажів при постійної частки прибутку у ціні сприяє підприємству отримувати більший дохід;

- організація технологічного процесу реалізації продукції та товарів;

- склад та чисельність персоналу. Кваліфікація персоналу, якість сервісу та інші навички, що мають велике значення в діяльності організації, сприяють її стійкому функціонуванню та збільшення;

-стан технічної бази організації. Сучасна розвинена база, що у організації, дає можливість збільшувати товарообіг. Однак це збільшення можливе найчастіше у довгостроковому періоді. В цілому ж зростання товарообігу організації дозволяє збільшити прибуток, підвищити рентабельність;

-політика ціноутворення. Величина прибутку, який отримує компанія безпосередньо залежить від суми прибутку, закладеної в ціну товару; ще в управлінні компанією. Зменшення дебіторської заборгованість дозволяє

прискорити оборот коштів, що безпосередньо впливає розмір одержуваного прибутку;

-політика економії коштів. Політика економії коштів сприяє зниженню витрат на реалізацію, що дозволяє збільшити прибуток. В даному випадку, перш за все, розуміється відносне зменшення витрат [39];

-ділова репутація підприємства. Ділова репутація – виступає однією з нематеріальних благ, що характеризується оцінкою професійні якості компанії. Це думка, що склалася споживачів цієї організації про її роботу, її потенціал на ринку. Кожна організація повинна сприяти зростанню ділового рівня репутації. Це сприяє закріпленню власного становища на ринку, і як наслідок - збільшення розміру одержуваного прибутку та зростання рентабельності.

До зовнішніх факторів, які безпосередньо впливають на прибуток організації слід віднести такі:

-ємність ринку, у якому функціонує підприємство. Від обсягу ринку залежать обороти товарів у організації. Зі зростанням ємності ринку, підвищуються можливості підприємства з отримання прибутку;

-конкурентність на ринку. Розвиток конкурентності призводить до того, що прибуток організації зростає повільно, або залишається на поточному рівні або скорочується. Боротьба на ринку з високим рівнем конкуренції потребує достатніх витрат від організації;

-рівень цін, що задається постачальником продукції. Дуже важливо мати налагоджені зв'язки зі стабільними постачальниками продукції, які зловживають підвищенням ціни на продукцію;

-ціни послуги сторонніх організацій. Підвищення цін на послуги сторонніх організацій, якими доводиться користуватися, сприяє рентабельності діяльності організації. До таких компаній відносяться ремонтні, транспортні компанії та ін.

Отже, проводячи аналіз фінансового стану важливо не лише визначити рівень фінансової стійкості, платоспроможності, але й фактори, які на нього впливають.

1.2. Організація аналізу фінансового стану підприємства

Основною метою проведення аналізу є обґрунтований висновок про фінансовий стан даної організації, який буде підкріплений виконаними раніше розрахунками. Для того, щоб правильно провести будь-який аналіз, бухгалтерська звітність має бути виконана за всіма правилами. Тому на кожному підприємстві це питання має бути під постійним контролем у керівництва. Цей аналіз проводиться з метою максимізації прибутку та рентабельності. Виділяють чотири найважливіші практичні цілі аналізу фінансового стану підприємства:

- досліджуються економічні явища, фактори та причини їх виникнення;
- формування об'єктивної оцінки ефективності господарської діяльності;
- складання, обґрунтування, виконання плану розвитку підприємства;
- виявлення внутрішньогосподарських резервів.

В існуючих сучасних умовах розвитку, підприємствам надалася самостійність у питаннях вибору форм власності, самопланування, самофінансування, у виборі партнерів з бізнесу, постачання та збуту, внаслідок чого значно підвищилася цінність аудиту фінансового стану, покликаного знижувати ступінь ризику при прийнятті управлінських рішень на рівні підприємства.

Робота в ринкових умовах вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, зростання конкурентоспроможності товарів та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм ведення бізнесу та управління виробництвом, подолання збитковості, активізації підприємництва, ініціативи тощо, що зумовлює необхідність проведення аналізу фінансового стану.

Таким чином, завдяки фінансовому аналізу підприємства можна з точністю визначити наскільки дана організація є стабільною та ліквідною, а також за рахунок яких факторів відбулися зміни у фінансовій діяльності та як найбільш раціонально вирішити проблеми, щоб у майбутньому досягти більш високих результатів і не повторювати здійснених раніше помилок.

Аналіз фінансового стану може здійснюватися з різною деталізацією. Об'єктивність аналізу залежить від наявності достовірної інформації, що знаходиться у розпорядженні експерта-аналітика. Залежно від можливості доступу до інформаційних ресурсів розрізняють два рівні джерел - зовнішні та внутрішні. Зовнішні дані характеризуються загальнодоступною інформацією про об'єкт аналізу та надаються користувачам у вигляді бухгалтерської та статистичної звітності, публікацій у засобах масової інформації; галузеві огляди. Внутрішні дані – це конфіденційна інформація службового характеру, що циркулює у межах досліджуваного об'єкта.

До таких джерел належать: інформація, що надається управлінським обліком, обліковими регістрами та аналітичними розшифровкам та фінансовим обліком. До цієї інформації відносяться: господарсько-правові, технічні, нормативно-планові документи.

Зовнішній аналітик обмежений обсягом інформації, яка доступна для аналізу. У зв'язку з тим, що фінансова звітність характеризується документами, що показують результати діяльності компанії за певний період у минулому, то найчастіше у зовнішніх користувачів немає іншого виходу, крім оцінювати поточний стан, базуючись на застарілих даних. Звітність формується з урахуванням всіх видів поточного обліку, включає бухгалтерський, статистичний, оперативний. Вона відбиває кількісні та якісні характеристики, вартісні та актуальні показники.

Усі елементи бухгалтерського звіту тісно взаємопов'язані між собою є єдиним цілим, тобто. системою економічних показників, які характеризують умови та результати функціонування організації за звітний період. Водночас відомості, що містяться у бухгалтерській звітності мають комплексний характер. Це пов'язано з тим, що вони характеризують різні аспекти тих самих господарських операцій та явищ.

Зовнішня бухгалтерська звітність є основою для проведення аналізу фінансового становища підприємства. Звітність організації – це система показників, що характеризує результати та відображає умови її роботи за

минулий період.

Інформаційною базою аналізу фінансового стану є: законодавчі та нормативні акти України; статистичні збірки Державної служби статистики; вітчизняні та зарубіжні періодичні видання; інформаційні ресурси глобальної мережі Інтернет; матеріали науково-практичні конференції та семінари; бухгалтерська звітність та внутрішня інформація українських суб'єктів господарювання. Представимо на рис.1.5 призначення основних форм фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 1.

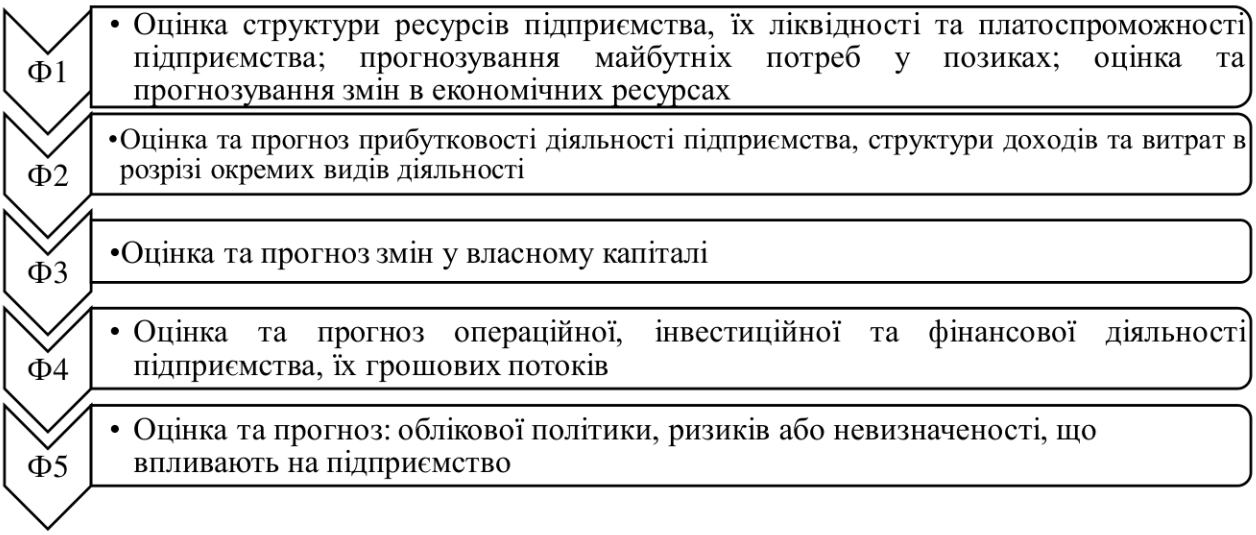

Рис.1.5. Призначення основних форм фінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [31]

Вищезазначена фінансова звітність становить основний елемент інформаційного забезпечення аудиту фінансового стану підприємства. Бухгалтерський баланс є найбільш інформативною формою для аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. Він містить узагальнену інформацію щодо господарських засобів, які входять до активу та їх джерел формування, що входять до пасиву. Звіт про фінрезультати дозволяє визначити вид, величину та джерела формування фінансового результату. Він не лише відображає прибуток чи збиток як абсолютні величини, але і дозволяє аналізувати складові фінансового результату.

Усі складові фінансової звітності взаємопов'язані та утворюють повністю

єдине ціле, оскільки вони відображають різні нюанси аспекти і тих же бізнес - операцій та явищ економічного життя підприємства [31].

Важливим етапом побудови інформаційної моделі фінансового аналізу є встановлення джерел інформації за її видами. Склад та структура звітності залежать від видів обліку, в яких формується інформація, та інформаційних запитів користувачів. Сучасні вчені виділяють три види обліку: управлінський, бухгалтерський та статистичний, і, відповідно до цього, три виду звітності. Необхідно зазначити, що для формування цілісного уявлення про умови та специфіку ведення фінансово-господарської діяльності інформаційна база фінансового аналізу повинна органічно інтегрувати зовнішні та внутрішні джерела інформації (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1

Джерела інформації фінансового аналізу залежно від видів інформації

	Види інформації			
Зовнішні джерела інформації	Нормативно-правова	Фінансово-економічна	Науково-технічна	Соціальна
	Конституція України, П(С)БО, накази, розпорядження, офіційні сайти КМУ, ЗМІ	Дані Державної служби статистики, експертні оцінки, електронні джерела інформації; спеціалізовані видання	Норми технічної безпеки, ЗМІ, електронні джерела інформації, дані спеціалізованих видань	Дані державної служби статистики, результати соціологічних досліджень, офіційні сайти відомств, ЗМІ
Внутрішні джерела інформації	Установчі документи, наказ на облікову політику, накази та розпорядження, договори та контракти	Бізнес-план, фінансові плани, бюджети та кошториси, первинні документи, головна книга, облікові регістри, дані аналітичного та синтетичного обліку тощо	Технологічна документація, норми витрат, винаходи тощо	Штатний розклад, особові картки, табелі використання робочого часу тощо

Джерело: складено автором на основі [9]

При цьому слід зазначити, що найбільш повною інформаційною системою організації, що фіксує господарські операції, є система бухгалтерського обліку.

У рамках даної системи відбувається збір, реєстрація та узагальнення інформації в грошовому вираженні про майно, зобов'язання організації та їх рух «шляхом суцільного, безперервного та документального обліку всіх господарських операцій», накопичення та зберігання інформації про об'єкти обліку. У її складі:

- оперативна бухгалтерська звітність: відомості, регістри, журнали-ордери тощо, де ведеться первинний бухгалтерський облік;

- квартальна та річна бухгалтерська звітність;

- (квартальна та річна) звітність органам державної статистики.

Внутрішні (робочі) бухгалтерські документи, такі як оборотні відомості та головна книга, дані первинного бухгалтерського обліку вважаються найповнішим джерелом інформації для фінансового аналізу.

Тим не менш, основна роль в інформаційному забезпеченні фінансового аналізу більшістю дослідників відведена бухгалтерській (фінансовій) звітності. Основною метою звітності є задоволення інтересів потенційних користувачів інформації, що розкривається у фінансовій звітності.

Відповідно до української системи бухгалтерського законодавства основними цілями бухгалтерської (фінансової) звітності є: формування повної та достовірної інформації про діяльність організації та її майновий статус для надання цієї інформації внутрішнім користувачам фінансової звітності; надання необхідної інформації внутрішнім та зовнішнім користувачам інформації; запобігання негативним результатам фінансово-господарської діяльності організації та виявлення внутрішніх резервів з метою забезпечення її фінансової стабільності [13].

Основною вимогою до інформації, поданої у звітах, є її корисність для користувачів, тобто її можна використовувати для прийняття обґрунтованих бізнес-рішень. Щоб бути корисною, інформація має відповідати наступним критеріям:

- доречність – означає, що ця інформація є значущою та впливає на рішення, прийняте користувачем;

- достовірність – інформація вважається достовірною, якщо вона сформована відповідно до правил бухгалтерського обліку;

- нейтральність – дані повинні мати об'єктивний характер;

- зрозумілість – означає, що користувачі можуть зрозуміти зміст звітності без спеціальної професійної підготовки;

- сумісність вимагає, щоб дані про діяльність підприємства були зіставні з аналогічною інформацією про діяльність інших фірм;

- конфіденційність вимагає, щоб звітна інформація не містила даних, які можуть завдати шкоди конкурентним позиціям підприємства [14].

Порівняємо дані принципи із основними характеристиками МСФЗ для визначення відмінностей термінологічного характеру, а також у самому їх складі (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Принципи фінансової звітності за П(С)БО і основоположні характеристики звітів за МСФЗ 1

Принципи та основоположна характеристика	П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів»
Безперервність	+	+
Нарахування і відповідність доходів і витрат	+	-
Нарахування в бухгалтерському обліку	-	+
Послідовність	+	+
Періодичність	+	+
Повне висвітлення	+	+
Суттєвість та об’єднання	-	-
Обачність	+	-
Автономність	+	-
Превалювання сутності над формою	+	-
Єдиний грошовий вимірник	+	+

Джерело: складено автором на основі [31]

На нашу думку, національні П(С)БО містять конкретно розроблені форми фінансової звітності, а міжнародні стандарти містять лише перелік необхідної інформації у фінансових звітах.

На даний час, найбільш актуальне питання в наукових працях - перехід вітчизняних підприємств на Міжнародні стандарти фінансової звітності, так як

даний процес пов'язаний з організаційними, фінансовими та кадровими труднощами. Проте найбільшою проблемою є відсутність тотожності між МСФЗ та П(С)БО. Так як існують розбіжності в систематизації, кількості, назвах, деталізації, сфері застосування стандартів. Основою інформаційного забезпечення аналізу та оцінки фінансового стану підприємства є облікова політика. Взаємозв'язок елементів облікової політики та показників фінансово-економічного стану систематизовано та узагальнено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Взаємозв'язок елементів облікової політики та показників фінансового стану

Об'єкт облікової політики	Відображення у фінансових звітах	Показники	Сфера застосування
Облік оборотних та необоротних активів	Ф. № 1 код рядка 1095 та 1195	Коефіцієнт забезпечення власними засобами	Фінансова стійкість підприємства
		Індекс постійного активу	
Облік основних засобів	Ф. № 1 код рядків 1010–1012	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	Фінансова стійкість підприємства
		Коефіцієнт нагромадження амортизації	
Облік грошових коштів	Ф. № 1 код рядка 1165	Поточна платоспроможність	Платоспроможність підприємства
Облік власного капіталу	Ф. № 1 код рядка 1495	Коефіцієнт фінансової автономії	Фінансова стійкість підприємства
		Коефіцієнт фінансової залежності	
		Коефіцієнт маневреності власного капіталу	
		Показник фінансового левериджу	
Облік зобов'язань	Ф. № 1 код рядка 1595 та 1695	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Фінансова стійкість підприємства
		Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів	
Облік доходів	Ф. № 2 код рядка 2350 або 2355	Коефіцієнт стійкості економічного росту	Фінансова стійкість
		Коефіцієнт стійкості економічного зростання	
		Коефіцієнт Бівера	

Джерело: складено автором на основі [17]

Таким чином, Наказ про облікову політику являється важливим документом для організації бухгалтерського обліку на підприємстві, так як він не лише полегшує ведення обліку, але й є одним із перших документів, який перевіряється під час здійснення аудиту фінансового стану.

Процедура організації процесу документування на підприємстві зображена на рис. 1.6.

Рис.1.6. Організація процесу документування на підприємстві

Джерело: складено автором на основі [3]

Фінансова звітність формується на основі документів бухгалтерського обліку, які відображені на рис. 1.6.

Повнота та якість використовуваної інформації визначають ефективність проведення фінансового аналізу організації. Ретельне вивчення бухгалтерської звітності розкриває причини досягнутих успіхів, а також недоліків у роботі підприємства, допомагає намітити шляхи вдосконалення своєї діяльності.

Рис.1.7. Процес формування фінансової звітності підприємства
Джерело: складено автором на основі [10]

Таким чином, основу інформаційної бази аудиту та аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність. Аналіз фінансової звітності відіграє важливу роль у прийнятті рішення про надання ресурсів, необхідних для підвищення корпоративної ефективності, та у максимізації прибутковості за рахунок збільшення виробництва з мінімальними трудовими та капітальними витратами.

Вкрай важливо посилити роль бухгалтерського обліку та звітності для визначення поточного фінансового стану та тенденцій розвитку всіх суб'єктів, і, отже, необхідно оцінити точність та прозорість звітної інформації.

Для забезпечення точності та прозорості звітності важливо проводити аналіз, включаючи основні фінансові показники. Фінансовий аналіз має особливе значення для зовнішніх зацікавлених сторін, оскільки він ґрунтується на публічній фінансовій звітності, яка є основним джерелом інформації для сторонніх.

Саме тому, ефективність діяльності підприємства залежить від правильної організації, точного та якісного ведення бухгалтерського обліку з метою забезпечити якісною інформацією процес аналізу та аудиту фінансового стану підприємства.

1.3. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства

У праці Пігуль Н.Г. [Сучасні методи фінансового аналізу суб'єктів господарювання, 2022 рік] зазначено, що аналіз фінансовго стану підприємства здійснюється через комплекс методів, які можливо розділити на дві групи, а саме: формалізовані та неформалізовані методи фінансової оцінки підприємства. Формалізовані методи аналізу являють собою характеристику аналітичних показників, які базуються на точних формалізованих залежностях. До них відносяться: традиційні методи, методи детермінованого факторного аналізу, методи ймовірнісного факторного аналізу [36].

До традиційних методів налкжать: горизональний та вертикальний аналіз, аналіз відносних показників, трендовий аналіз, порівняльний та факторний аналіз.

Горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом (дослідження динаміки показників звітного періоду у зіставленні з показниками попереднього періоду або показниками аналогічного періоду попереднього року) [36].

Вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат в цілому (структурний аналіз активів для оптимізації їх складу; структурний аналіз капіталу для оцінки ефекту фінансового ліверіджу, оптимізації структури джерел формування позикових фінансових ресурсів, визначення середньозваженої вартості капіталу тощо; структурний аналіз грошових потоків).

Трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, що очищена від випадкових впливів та індивідуальних особливостей окремих періодів (визначення лінії тренду у динаміці) [36].

Аналіз фінансових коефіцієнтів – розрахунок співвідношень між окремими позиціями звіту чи позиціями різних форм звітності, визначення

взаємозв'язків показників (визначення відносних показників, що характеризують окремі результати фінансової діяльності та рівень фінансового стану підприємства). Порівняльний (просторовий) аналіз – аналіз зведених показників звітності по окремих показниках акціонерного товариства або аналіз його показників з показниками конкурентів, із середньогалузевими показниками.

Факторний аналіз – аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), так і зворотним (синтез).

Порівняльний аналіз. Аналіз дає відповідь про абсолютну або недостатню ліквідність балансу, Проте об'єктивно це відображає ефективність діяльності організації. Абсолютно ліквідний баланс зустрічається на практиці дуже рідко, і бувають такі ситуації, коли організація не має абсолютно ліквідного балансу, але при цьому фінансові результати її високі мають зростання, а показники рентабельності свідчать про прибутковість бізнесу.

Неформалізовані методи аналізу це опис аналітичних процедур на основі логічних засад, особливістю яких є власний досвід, знання та інтуїція людини, що аналізує підприємство. До них відносяться: метод експертних оцінок, теорії катастроф.

На думку А.С. Шеремета, метою аналізу фінансового стану вивчення фінансового становища підприємства міста і виявлення основних чинників, визначальних його задля забезпечення сталого розвитку організації у майбутньому. Послідовність та структура аналізу: аналіз активів та пасивів, фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, руху коштів [51]. На думку іншого автора Ясинської Д.В., метою аналізу фінансового стану є вивчення фінансового стану організації та основних кінцевих результатів її діяльності для задоволення інформаційних потреб не лише співробітників організації, а й її партнерів з економічної діяльності, держави, фінансових та податкових органів [49]. Доцільно аналізувати фінансове становище організації поетапно. Він включає послідовний аналіз: платоспроможність, ліквідність,

фінансова стійкість, господарська діяльність, кредитоспроможність організації [6, с. 55].

Яблочніков С.Л. пропонує здійснювати оцінку фінансового стану підприємства може бути представлений у чотири етапи [48]:

1етап - Підготовчій, який включає визначення мети оцінки фінансового стану підприємства, оскільки це вплине на подальший вибір підходів щодо її здійснення.

2 етап – Інформаційний. На даному етапі здійснюється збір інформації та обирається методика оцінки й група показників, які дозволять висвітлити фінансовий стан підприємства відповідно до поставленої мети.

3 етап – Аналітичний. Цей етап передбачає розрахунок чітко визначених показників відповідно до методики та їх порівняння з нормативними значеннями.

4 етап – Заключний. Узагальнення отриманих результатів, вивчення факторів змін та пошук резервів щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Захарова Н.Ю. пропонує здійснювати комплексний аналіз фінансового стану, який включає наступні методи [15]:

Метод фінансових коефіцієнтів - Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики, що затверджена нормативними документами або упорядкована певними науковцями.

Метод фінансового стану з використанням абсолютних показників. Може бути використана для оцінки окремих сторін фінансового стану. Наприклад: - для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; - визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів.

Рейтингова оцінка - Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника. Перевагою є можливість ранжування ряду підприємств за обраною ознакою.

Інтегральна оцінка - Результатом проведення оцінки є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан підприємства

Дискримінантні методи - Дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі розробки (або використання) інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатофакторні (модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Терещенко, Савицької тощо) моделі.

Мішура В.Б. пропонує визначати фінансовий стан за наступними показниками:

– показники оцінки майнового стану підприємства; показники ліквідності та платоспроможності;

– показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел засобів підприємства);

– показники ділової активності (обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей, обертання оборотних коштів, ресурсовіддача);

– показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, аналізу оборотності капіталу та трансформації активів, аналізу рентабельності капіталу);

– показники позицій підприємства на ринку цінних паперів.

Логіка аналітичної роботи передбачає її організацію у вигляді двомодульної структури:

- вираз аналізу фінансового стану (експрес),

- детальний аналіз фінансового стану. Метою є візуальна та проста оцінка динаміки фінансового стану та розвитку суб'єкта господарювання. У ході аналізу

ми пропонуємо розрахувати різні показники та доповнити їх методиками, заснованими на досвіді та кваліфікації експерта. О.А. Сметанюк рекомендує проводити експрес-аналіз у три етапи: підготовчий, попередній перегляд фінансової звітності, економічне читання та аналіз фінансової звітності. В результаті експрес-аналізу може бути зроблено висновок про доцільність або необхідність більш глибокого та детального аналізу фінансових показників та фінансового стану [47].

Сильні та слабкі сторони методик аналізу фінансового стану представлені у табл. 1.4. Водночас вищезазначені методи аналізу охоплюють усі сторони фінансово-господарського «життя» організації. Залежно від цілей та кінцевих завдань аналізу використовується той чи інший метод. Специфіка діяльності суб'єкта господарювання також може віддавати перевагу якомусь із методів.

Таблиця 1.4

Сильні та слабкі сторони методик аналізу фінансового стану

Автор/Основні елементи методики	Сильні сторони		Слабкі сторони			
	Всеосяжна оцінка	Певна вибірка, без складних розрахунків	Відсутність аналізу ймовірності банкрутства	Відсутність аналізу впливу факторів на фінансовий стан	Відсутність прогнозу фінансової діяльності	Трудомісткість
Бровко О.І.Встановлення логічного послідовності процедур, вибір 5-7 сигнальних показників за напрямом аналізу та індикаторів прийняття рішення. Експрес-аналіз та деталізація		+	+	+		
Вівчар О.Аналіз ліквідності та платоспроможності, дебіторської та кредиторської заборгованості, фінансової стійкості, чистих активів		+		+		

Ганін В.Аналіз на основі проведення детермінованого факторного моделювання показників ліквідності балансу та фінансової стійкості з виявленням причин динаміки показників та виявлення потенціалу об'єкта		+				+
Святенко А.С. Оцінка майна та джерел його формування, розміщення, ефективності та інтенсивності використання капіталу; аналіз фінансової стійкості, платоспроможності	+				+	+
Докієнко Л. Проведення комплексного аналізу на основі всіх форм звітності з використанням горизонтального, вертикального, трендового, коефіцієнтного та факторного аналізу	+		+		+	+

Джерело: складено автором на основі [2, 3, 5, 9, 45]

Дослідження різних сучасних методик аналізу фінансового стану в нашій країні показало розкид думок, починаючи від методик експрес-аналізу та читання балансу до детермінації показників та застосування методів фрактального аналізу динаміки фінансових коефіцієнтів. Завдяки дослідженням різних методик аналізу фінансового стану підприємства можна зробити висновок, що методики вітчизняних учених дозволяють виявити та усунути недоліки фінансово-господарської діяльності та знайти резерви покращення фінансового стану підприємства.

Методики зарубіжних авторів більшою мірою націлені на оцінку потенціалу підприємства з боку зовнішніх користувачів та відповідають на питання – чи варто співпрацювати чи інвестувати у це підприємство. Загальне у тому, що всі

методики базуються на показниках бухгалтерської звітності та в їх основі лежать методи горизонтального, вертикального, коефіцієнтного, порівняльного методів аналізу, кожен з яких виконує своє завдання.

Висновки до розділу 1

На сьогоднішній день оцінка фінансового стану організації має систематизований та уніфікований підхід та проводиться за єдиною методиці, при цьому велике значення приділяється бухгалтерській звітності, як інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства.

Для аналізу та оцінки діяльності фірми аналітики використовують інструменти та методи аналізу даних із фінансових документів з метою встановлення взаємозв'язку між показниками, необхідними для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. З урахуванням практики фінансового аналізу, існує шість основних методів аналізу та оцінки фінансової звітності: 1) горизонтальний або тимчасовий аналіз (на основі порівняння кожної бюджетної статті з попереднім періодом); 2) вертикальний чи структурний аналіз (визначення структури фінансових показників); 3) аналіз тенденції (порівняння кожної статті бюджету з попередніми періодами та визначення тенденції, тобто основної тенденції в динаміці показників); 4) аналіз відносних показників (розрахунок числових співвідношень різних форм відносин, визначення взаємозв'язків між показниками); 5) порівняльний аналіз (порівняння показників підприємства з показниками конкурентів); 6) факторний аналіз (аналіз впливу окремих факторів на показник результату).

При аналізі фінансового стану фірм аналітики найчастіше звертаються до горизонтального, вертикального та коефіцієнтного фінансового аналізу. [6] Найменш застосовними методами фінансового аналізу, заснованими на цьому дослідженні, є економіко-математичні та функціонально-вартісні методи. При аналізі фінансової звітності основними методами є: горизонтальна, вертикальна, трендова та факторна. Для оцінки фінансового стану можуть застосовуватися

найрізноманітніші методи, прийоми, методи аналізу, які кількість і обсяг залежить від мети фінансового аналізу, обраної суб'єктом.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД

2.1.Організаційно-економічна характеристика ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД

Підприємство було створено в 1944 році. ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» засновано відповідно до наказу РВ ФДМУ по Житомирській області від 13.04.1998р. № 89-ВАТ шляхом перетворення державного підприємства «Новоград-Волинський державний хлібозавод» у відкрите акціонерне товариство. Згідно рішення Загальних зборів акціонерів від 17.03.2011 року ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» перейменовано у ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод». Згідно рішення Загальних зборів акціонерів від 26.03.2018 року змінено тип і назву товариства на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" [34].

В табл.2.1 представимо основні відомості про ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Таблиця 2.1

Основні відомості про ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Назва	Значення
Повна назва	Приватне акціонерне товариство "Новоград-Волинський хлібозавод"
Юридична адреса	11700, Україна, Звягельський р-н, Житомирська обл., місто Звягель, вулиця Героїв Майдану, будинок, 10
Вид діяльності	10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання
Статутний капітал	774958 грн

Джерело: складено автором

Місія. Забезпечити кожну родину свіжими, якісними і смачними хлібобулочними та кондитерськими виробами.

Цінності. Унікальний професійний досвід, висока якість продукції, майстерність та збереження кращих традицій хлібопечення.

Діяльність ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»регулюється чинним законодавством України [34].

Компанія ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» є визнаним лідером хлібопекарського ринку Житомирської області та відомим виробником пекарської продукції закордоном х[34].

До складу компанії входить 2 виробничих майданчиків м.Звягель, потужність яких дозволяє щоденно виготовляти більш ніж 50 тонн хлібобулочних виробів та 10 тонн хлібних смаколиків.

Асортимент продукції нараховує близько 86 найменувань, що включають різноманітні сорти хліба, сушки, пряники, печиво, булочки, рогалики, тістечка, торти та короваї, виготовлені під торговою маркою ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Компанія має власний автопарк та широку дистриб'юторську мережу, що дозволяє забезпечити своєчасну доставку свіжого хліба та ароматної випічки на прилавки магазинів.

ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» здійснює свою діяльність за наступним основним видом діяльності за КВЕД:

10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання.

У відповідності із Статутом Предметом діяльності Товариства є:

- виробництво хліба та хлібобулочних виробів, виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання;

- виробництво сухарів і сухого печива, виробництво борошняних кондитерських виробів;

- виробництво макаронних виробів і подібних борошняних виробів;

На ринку нашого міста працюють 14 конкурентів, а саме: ТОВ "Агробізнес", ТОВ "Румянець", ПП "Люкс К", ПП "Коровай", Городницький хлібозавод, Корецький хлібозавод, Радивилівський х/з, ТОВ "Бердичівський хлібозавод", ТОВ "Золотий коровай", ТОВ "Київ-хліб", Довбишська пекарня, Андрушівський хлібозавод, ТОВ "Поділля-хліб", ТМ "Скиба" Товариство

реалізує свою продукцію по містах: Новоград-Волинський, Житомир, Бердичів, Олевськ, Коростень, Овруч та по районах: Новоград-Волинському, Ємільчинському, Баранівському, Овруцькому, Пулинському, Коростенському, Олевському та Черняхівському.

Потужність ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» становить понад 100 тонн на добу хлібобулочних і 12,6 тисяч тонн на рік кондитерських виробів, асортимент налічує 470 найменувань хлібобулочних і 500 найменувань кондитерських виробів, більшість з яких розроблені спеціалістами акціонерного товариства. Продукцію хлібозаводів презентують на виставках, споживчих конференціях, конкурсах, де вона посідає провідні місця, широко рекламують у фірмовій торгівлі, що налічує 90 одиниць, у тому числі 39 магазинів, які є на всіх заводах. Компанія також співпрацює з дистриб'юторами, оптовими і роздрібними покупцями по всій Україні. Для своєчасної та безпечної доставки продукції компанії укладені відповідні договори з компаніями-перевізниками.

Представимо на рис. 2.1 групи товарів, які реалізує ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Рис.2.1 Товарні групи на ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Джерело: [34]

Представимо в табл. 2.2 ширину та глибину асортименту продукції ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Таблиця 2.2

Широта та глибина асортименту продукції ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Широта асортименту	Глибина асортименту
Новорічний асортимент	Медово-імбирні пряники, штолен
Хлібні смаколики	Печиво, сухарі, сушки, соломка, пряники, булочки
Здобні вироби	Круасани з начинкою, пиріжки з начинкою, плетінки з начинкою, рулети з начинкою, штруделі, булочки «Крихітка», кекси, тістечко «Зірочка», сочник
Короваї	Шишки весільні, Кекс святковий, Коровай «Вірність», «Слов'янський», «До свята», «Ніжність», «Урочистий»
Хліб та батони	Батон з оливковою олією, з рисовим борошном, лаваш, хлібці міні-паніні, булочки європейські, хліб цільнозерновий, тости, батон «Звягельський», хліб «Звягельський», хліб «Васильок», хліб «Монастирський по звягельски», хліб «Лускунчик»
Великодні вироби	Кекс «Панетон, кекс «Пасхальний», пасха «Сирна», набір кексів, кекс «Великдень», кекс «Лимоний»

Джерело: складено автором [34]

Таким чином, ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» має широкий асортимент товарів. Найбільшу глибину асортименту має група «Хліб та батони». Асортимент продукції нараховує близько 80 найменувань, що включають різноманітні сорти хліба, сушки, пряники, печиво, булочки, рогалики, тістечка, торти та короваї, виготовлені під торговою маркою ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Крім того, продукція ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» виготовляється виключно з натуральної сировини, без використання консервантів та ГМО.

Безкомпромісне дотримання найвищих стандартів виробництва реалізується за рахунок впровадження системи безпеки харчової продукції та застосування ефективної системи управління якістю.

На кожному майданчику підприємства діє атестована технологічна лабораторія, що контролює усі етапи виробничого процесу, починаючи від надходження сировини і закінчуючи зберіганням готової продукції.

ТОВ «ПівденьТранс» є основним дистриб'ютором ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод». Компанія має власний автопарк та широку дистриб'юторську мережу, що дозволяє забезпечити своєчасну доставку свіжого хліба та ароматної випічки на прилавки магазинів в Україні. Дворівневі канали розподілу використовуються переважно при роботі із зарубіжними виробникам.

Представимо на рис. 2.2. організаційну структуру управління ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

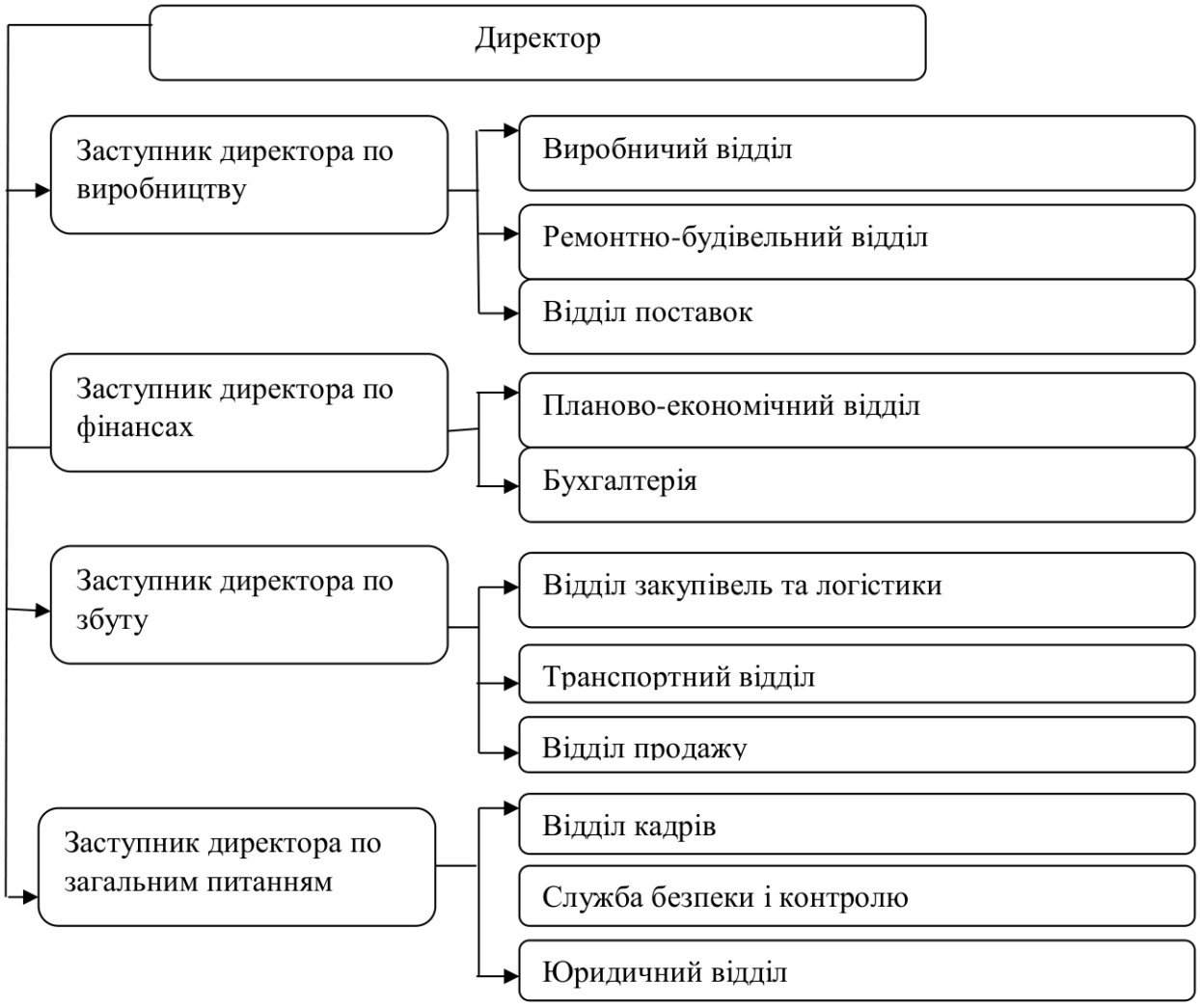

Рис.2.2. Організаційна структура управління ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Джерело: складено автором [34]

На рис. 2.2 бачимо, що підприємству властива лінійно – функціональна управлінська структура. Подібна структура управління представляє

підприємство як сукупності взаємозалежних компонентів. Кожен компонент має свої цілі та завдання. Директор здійснює управління своїми прямими заступниками, володіючи водночас уявленнями про дії підлеглих. Подібна структура управління представляє підприємство як сукупності взаємозалежних компонентів. Кожен компонент має свої цілі та завдання.

Відповідно, можемо зробити висновок, що побудована оргструктура ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» є оптимальною саме для цієї організації та дає їй можливість плідної роботи та заняття власною діяльністю, а кожен працівник організації має конкретні обов'язки, затвердженими керівництвом організації. На рис.2.3 представимо динаміку середньооблікової кількості працівників.

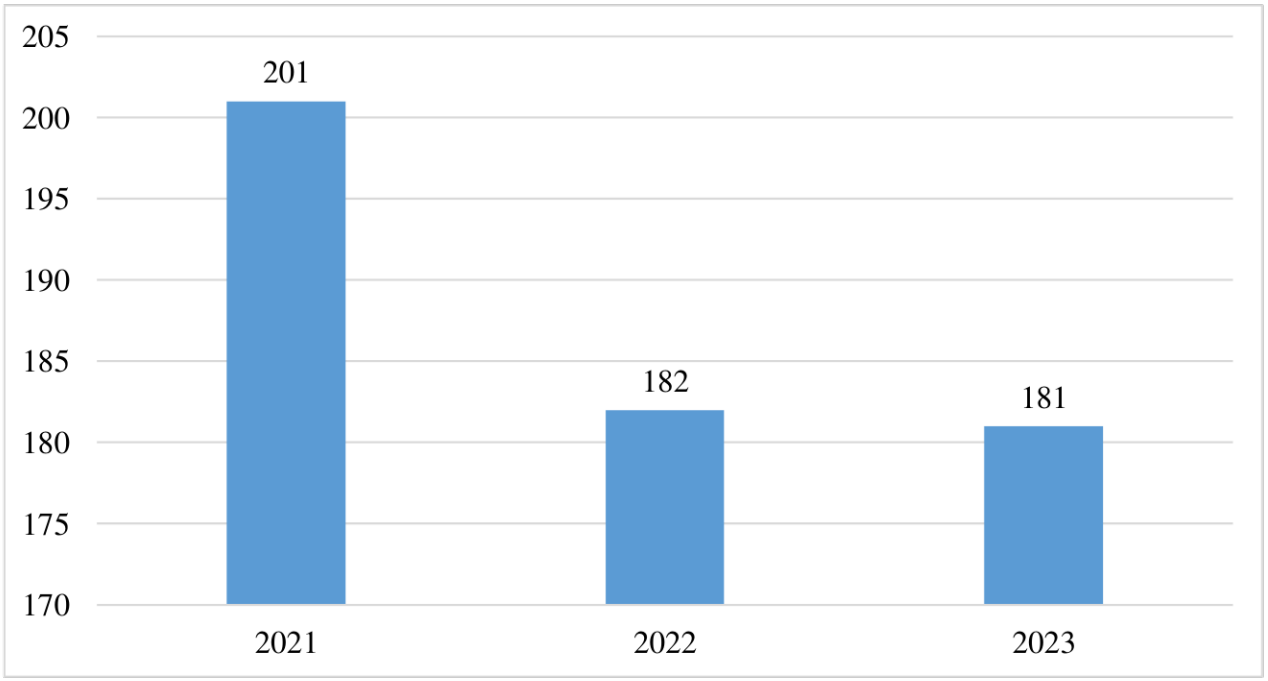

Рис.2.3. Динаміка середньооблікової чисельності персоналу ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки, осіб

Джерело: складено автором [34]

Середньорічна кількість працюючих зменшились у 2022 році на 19, а у 2023 році на 1, що обумовлено війною в країні, так як частина персоналу виїхала за кордон, а деякі працівники мобілізувалися до лав ЗСУ. В табл.2.3 представимо

основні економіко-технічні показники діяльності підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки.

Таблиця 2.3

Основні економіко-технічні показники діяльності підприємства ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції	90955	102451	105757	11495,9	3305,8
Чистий прибуток	1391,8	4611,6	5392,3	3219,8	780,7
Активи	35252,3	41422	47518,9	6169,7	6096,9
Середньорічна кількість працюючих	201	182	181	-19	-1
Рентабельність діяльності	1,53	4,50	5,10	2,97	0,60
Рентабельність активів	3,95	11,13	11,35	7,19	0,21
Чистого прибутку на 1 працівника	6,92	25,34	29,79	18,41	4,45
Продуктивність праці	452,51	562,92	584,29	110,40	21,37

Джерело: складено автором [34]

Дані табл.2.3 свідчать, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 11495,9 тис.грн. у 2022 році, а у 2023 році - на 3305,8 тис.грн. Чистий прибуток збільшився у 2022 році на 3219,8 тис.грн., а у 2023 році - на 780,7 тис.грн. Активи зросли у 2022 році на 6169,7 тис.грн., а у 2023 році - ще на 6096,9 тис.грн.. Рентабельність та продуктивність значно збільшилися за досліджуваний період.

2.2 Аналіз показників економічного потенціалу підприємства

Ефективна діяльність підприємства у сучасній економіці досягається шляхом негайного реагування на зміни його зовнішніх та внутрішніх факторів. Одним із інструментів, що дозволяють оперативно відповідати на зміни, що виникають, є аналіз економічного потенціалу підприємства Достовірна та своєчасна інформація про економічне потенціал підприємства та пов'язані з нею управлінські рішення дозволяють оптимізувати використання рідкісних ресурсів у економічної системи ринкового типу, що особливо важливо в даний час. В

табл.2.4 представимо забезпеченість підприємства активами за досліджуваний період.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки активів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки, тис.грн.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Нематеріальні активи	37,6	30	61,8	-7,6	31,8
Незавершені капітальні інвестиції	23,5	3576	378,5	3552,5	-3197,5
Основні засоби	21562,3	25678	31508,3	4115,7	5830,3
Інші необоротні активи	0	73,7	73,7	73,7	0
Усього необоротні активи	21623,4	26139,3	32022,3	4515,9	5883
Запаси	4727,1	5603,1	5603,4	876	0,3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2839,4	2854,8	2740,1	15,4	-114,7
Дебіторська заборгованість з бюджетом	120,1	12,1	69,0	-108	56,9
Інші поточна дебіторська заборгованість	2002,7	2894,5	3193,0	891,8	298,5
Грошові кошти та їх еквіваленти	361,3	3809,0	3685	3447,7	-124
Витрати майбутніх періодів	74,1	100,5	191,2	26,4	90,7
Інші оборотні активи	4,2	8,7	14,1	4,5	5,4
Усього оборотні активи	13628,9	15282,7	15496,5	1653,8	213,8
Усього активи	35252,3	41422	47518,9	6169,7	6096,9

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.4 свідчать, що загальна вартість активів підприємства у 2022 році зросла на 6169,7 тис.грн., а у 2023 році - ще на 6096,9 тис.грн. Нематеріальні активи зменшились у 2022 році на 7,6 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зросли на 31,8 тис.грн. Незавершені капітальні інвестиції зросли у 2022 році на 3552,5 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшилися на 3197,5 тис.грн.

Основні засоби зросли у 2022 році на 4115,7 тис.грн., а у 2023 році - ще на 5830,3 тис.грн. Загальна вартість необоротних активів зросла у 2022 році на 4515,9 тис.грн., а у 2023 році - ще на 5883 тис.грн.

Запаси на підприємстві у 2022 році зросли на 876 тис.грн., а у 2023 році - на 0,3 тис.грн. Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги зросла у 2022 році на 15,4 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшилась на 114,7 тис.грн., що свідчить про покращення платіжної дисципліни контрагентів.

Грошові кошти у 2022 році зросли на 3447,7 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшились на 124 тис.грн.

В табл.2.5 представимо структуру активів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.5

Структура активів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки, %

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Нематеріальні активи	0,11	0,07	0,13	-0,03	0,06
Незавершені капітальні інвестиції	0,07	8,63	0,80	8,57	-7,84
Основні засоби	61,17	61,99	66,31	0,83	4,32
Інші необоротні активи	0,00	0,18	0,16	0,18	-0,02
Усього необоротні активи	61,34	63,10	67,39	1,77	4,28
Запаси	13,41	13,53	11,79	0,12	-1,73
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8,05	6,89	5,77	-1,16	-1,13
Дебіторська заборгованість з бюджетом	0,34	0,03	0,15	-0,31	0,12
Інші поточна дебіторська заборгованість	5,68	6,99	6,72	1,31	-0,27
Грошові кошти та їх еквіваленти	1,02	9,20	7,75	8,17	-1,44
Витрати майбутніх періодів	0,21	0,24	0,40	0,03	0,16
Інші оборотні активи	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01
Усього оборотні активи	38,66	36,90	32,61	-1,77	-4,28
Усього активи	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.5 свідчать, що в структурі активів переважають основні засоби: у 2021 році - 61,17 %, у 2022 році - 61,99 %, у 2023 році - 66,31 %, що є типовим для промислового підприємства.

В структурі оборотних активів найбільшу питому вагу займали запаси: у 2021 році - 13,41 %; у 2022 році - 13,53 %; у 2023 році - 11,79 %.

Активи підприємства фінансуються за рахунок власних та позикових фінансових ресурсів, динаміка яких представлена в табл.2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки джерел фінансування активів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки, тис.грн.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Зареєстрований капітал	775	775	775	0,00	0,00
Резервний капітал	226,5	226,5	226,5	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	22094,1	26549,2	30525	4455,10	3975,80
Усього власний капітал	23095,6	27550,7	31526,5	4455,10	3975,80
Довгострокові зобов'язання	0	0	3099,5	0,00	3099,50
Короткострокові кредити банків	4597,6	4445,6	4925,5	-152,00	479,90
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	475,7	0,00	475,70
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3761,8	4500,2	1634,3	738,40	-2865,90
Кредиторська заборгованість з бюджетом	1026	1505,2	1677,0	479,20	171,80
Кредиторська заборгованість зі страхування	259,7	321,3	336,6	61,60	15,30
Кредиторська заборгованість з оплати праці	1048,7	1220,2	1283,3	171,50	63,10
Доходи майбутніх періодів	76	67,1	401,6	-8,90	334,50
Інші поточні зобов'язання	1386,9	1811,7	2158,9	424,80	347,20
Усього поточні зобов'язання	12156,7	13871,3	12892,9	1714,60	-978,40
Усього джерел фінансування активів	35252,3	41422	47518,9	6169,70	6096,90

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.6 свідчать, що загальна вартість джерел фінансування активів зросла у 2022 році зросла на 6169,7 тис.грн., а у 2023 році - ще на 6096,9 тис.грн. Власний капітал збільшився у 2022 році на 4455,1 тис.грн., а у 2023 році - ще на 3975,8 тис.грн. Довгострокові зобов'язання були представлені лише 2 2023 році у сумі 3099,5 тис.грн. Поточні зобов'язання зросли у 2022 році на 1714,6 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшилися. В табл.2.7 представимо структуру джерел фінансування підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.7

Структура джерел фінансування активів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки, %

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Зареєстрований капітал	2,20	1,87	1,63	-0,33	-0,24

Резервний капітал	0,64	0,55	0,48	-0,10	-0,07
Нерозподілений прибуток	62,67	64,09	64,24	1,42	0,14
Усього власний капітал	65,52	66,51	66,35	1,00	-0,17
Довгострокові зобов'язання	0,00	0,00	6,52	0,00	6,52
Короткострокові кредити банків	13,04	10,73	10,37	-2,31	-0,37
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0,00	0,00	1,00	0,00	1,00
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	10,67	10,86	3,44	0,19	-7,43
Кредиторська заборгованість з бюджетом	2,91	3,63	3,53	0,72	-0,10
Кредиторська заборгованість зі страхування	0,74	0,78	0,71	0,04	-0,07
Кредиторська заборгованість з оплати праці	2,97	2,95	2,70	-0,03	-0,25
Доходи майбутніх періодів	0,22	0,16	0,85	-0,05	0,68
Інші поточні зобов'язання	3,93	4,37	4,54	0,44	0,17
Усього поточні зобов'язання	34,48	33,49	27,13	-1,00	-6,36
Усього джерел фінансування активів	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.7 свідчать, що в структурі джерел фінансування активів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки переважає власний капітал: у 2021 році - 65,52 %; у 2022 році - 66,51 %; у 2023 році - 66,35 %, що свідчить про незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. В структурі власного капіталу переважає нерозподілений прибуток. В структурі запозичених джерел фінансування активів переважають поточні зобов'язання, в структурі яких найбільшу питому вагу займають короткострокові кредити банків.

Важливе місце в економічному потенціалі підприємства займає ліквідність, тому в табл.2.8 проведемо аналіз ліквідності балансу. Вміння організації якомога в менші терміни перетворювати на гроші свої активи, не поступаючись їхньою ціною, характеризує високий рівень її ліквідності. Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань організації її активами, термін перетворення яких на гроші відповідає термін погашення зобов'язань.

Рівень ліквідності балансу визначається порівнянням статей активів, згрупованих за ступенем ліквідності, та пасивів, згрупованих за терміновості їх оплати (погашення заборгованості).

Таблиця 2.8

Показники ліквідності балансу ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023
Активи			
А1(найбільш ліквідні активи)	361,3	3809	3685
А2 (активи, які швидко реалізуються)	4962,2	5761,4	6002,1
А3(активи, які повільно реалізуються)	4727,1	5603,1	5603,4
А 4 (важко реалізовані активи)	21623,4	26139,3	32022,3
Пасив			
1.Найбільш термінові зобов'язання, П1	6096,2	7546,9	5406,9
2.Короткострокові пасиви, П2	4597,6	4445,6	4925,5
3.Довгострокові пасиви, П3	0	0	3099,5
4.Постійні пасиви, П4	23095,6	27550,7	31526,5

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.8 свідчать, що підприємство має неліквідний баланс, при цьому не виконується перша нерівність, що свідчить про відсутність достатніх резервів для зростання підприємства. В табл.2.9 представимо коефіцієнтний аналіз економічного потенціалу підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.9

Показники оцінки економічного потенціалу ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки

№ з/п	Показники	Значення			Темп зростання 2023/2021, %
		2021 р.	2022р.	2023 р.	
Показники платоспроможності					
1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,69	1,80	2,03	120,05
2	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,12	1,10	1,20	107,21
3	Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	0,41	0,42	0,47	114,05
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,27	0,29	961,69
Показники фінансової стійкості					
5	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,66	0,67	0,66	101,27
6	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,66	0,67	0,73	111,22

7	Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	0,53	0,50	0,42	80,56
8	Коефіцієнт фінансової стабільності	1,90	1,99	1,97	103,76
9	Коефіцієнт довгострокових зобов’язань	0,00	0,00	0,07	
10	Коефіцієнт поточних зобов’язань	0,34	0,33	0,27	78,68
Показники ділової активності					
11	Коефіцієнт оборотності активів	2,58	2,47	2,23	86,26
12	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,94	3,72	3,35	85,18
Показники рентабельності					
13	Рентабельність активів, %	3,95	11,13	11,35	287,42
14	Рентабельність власного капіталу, %	6,03	16,74	17,10	283,83
15	Рентабельність діяльності, %	1,53	4,50	5,10	333,21

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.9 свідчать, що підприємство ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» має високий економічний потенціал та резерви для розвитку та масштабування своєї діяльності. Платоспроможність у найзагальнішому вигляді характеризується ступенем ліквідності оборотних активів організації та свідчить про її фінансових можливостях повністю розплатитися за своїми зобов'язаннями принаймні настання терміну погашення боргу. На платоспроможність впливають різні чинники. У зв'язку з цим необхідно проаналізувати фінансову стійкість організації В табл.2.10 представимо абсолютні показники фінансової стійкості.

Таблиця 2.10

Абсолютні показники фінансової стійкості ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Показник	2021	2022	2023
1. Постійні пасиви	23095,6	27550,7	31526,5
2. Активи, що важно реалізуються	21623,4	26139,3	32022,3
3. Власні обігові кошти	1472,2	1411,4	-495,8
4. Довгострокові зобов'язання	0	0	3099,5
5. Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	1472,2	1411,4	2603,7
6. Короткострокові кредити банків	4597,6	4445,6	4925,5

7. Загальна сума основних джерел фінансування запасів	6069,8	5857	7529,2
8 Запаси	4727,1	5603,1	5603,4
9. Надлишок (нестача) власних обігових коштів	-3254,9	-4191,7	-6099,2
10. Надлишок (нестача) власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань	-3254,9	-4191,7	-2999,7
11. Надлишок (нестача) основних джерел фінансування запасів	1342,7	253,9	1925,8
Тип фінансової стійкості	(0;0;1)	(0;0;1)	(0;0;1)

Джерело: складено автором

Дані табл.2.10 свідчать, що на підприємстві виконується третій тип фінансової стійкості, тобто наявні ризики неплатоспроможності. Зниження фінансової стійкості організації є одним із індикаторів ризику банкрутства. У зв'язку з чим слід оперативно прийняти ефективні заходи щодо відновлення фінансової стійкості підприємства, підвищення його ліквідності та платоспроможності.

Отже, фінансова політика ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» має сприяти зміцненню та розвитку економічних зв'язків фірми з іншими підприємствами, забезпечуючи умови реалізації спільних заходів.

Фінансова політика підприємства є частиною його загальної стратегії та характеризується детально опрацьованою концепцією залучення та споживання фінансових ресурсів організації, включаючи певний механізм формування необхідного розміру фінансування за допомогою різних джерел та форм, а також механізм ефективного вкладення даних ресурсів у активи компанії.

Один із способів економії оборотних коштів, а отже, підвищення їх оборотності передбачає вдосконалення управління запасами. У зв'язку з тим, що організація інвестує кошти в формування запасів, то витрати зберігання, включають складські витрати, ризики псування та старіння запасів, а також з тимчасовою вартістю капіталу, тобто з нормою прибутку, який міг бути отриманий в результаті інших інвестиційних можливостей.

2.3 Аналіз показників розвитку та результативності діяльності підприємства

Різні показники прибутку мають неоднакову значимість щодо різних категорій зацікавлених осіб. Для власників підприємства важливим є кінцевий фінансовий результат – чистий прибуток, який вони можуть вилучати у вигляді дивідендів або реінвестувати з метою розширення масштабів діяльності та зміцнення своїх ринкових позицій.

Для кредиторів розмір чистого прибутку, що залишається власнику, не становить інтересу. Їх більше цікавить загальна сума прибутку до сплати відсотків та податків, оскільки з неї вони отримують свою частину за позичений капітал. Держава ж цікавить прибуток після сплати відсотків до вирахування податків, оскільки саме вона є джерелом надходження грошей до бюджету. Тому бажано, щоб внутрішня та зовнішня фінансова звітність давала відомості про фінансові результати саме в такому розрізі.

В табл.2.11 представимо динаміку фінансових результатів діяльності підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.11

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки тис.грн.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції	90955	102450,9	105756,7	11495,9	3305,8
Собівартість реалізованої продукції	58410	63300,6	64352,1	4890,6	1051,5
Інші операційні доходи	857,3	960,3	2021,9	103	1061,6
Інші операційні витрати	31614,3	33980,1	35436,6	2365,8	1456,5
Інші витрати	237,3	239,8	106,9	2,5	-132,9
Разом доходи	92049,6	103651	107886	11601,4	4234,5
Разом витрати	90294,9	97976,6	101263,3	7681,7	3286,7
Фінансові результати до оподаткування	1754,7	5674,3	6622,2	3919,6	947,9
Чистий прибуток	1391,8	4611,6	5392,3	3219,8	780,7

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.11 свідчать, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився у 2022 році на 11495,9 тис.грн., а у 2023 році- ще на 3305,8 тис.грн.

Собівартість реалізованої продукції збільшилася на 4890,6 тис.грн, а у 2023 році - ще на 1051,5 тис.грн. Інші операційні доходи зросли у 2022 році на 103 тис.грн., а у 2023 році - ще на 1061,6 тис.грн. Інші операційні витрати зросли у 2022 році на 2365,8 тис.грн., а у 2023 році - ще на 1456,5 тис.грн. Інші витрати у 2022 році зросли на 2,5 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшились на 132,9 тис.грн.

Загальна сума доходів зросла у 2022 році на 12701,4 тис.грн., а у 2023 році - ще на 4234,5 тис.грн. Разом витрати зросли у 2022 році на 7681,7 тис.грн., а у 2023 році - ще на 3286,7 тис.грн. Чистий прибуток збільшився на 3219,8 тис.грн., у 2023 році - ще на 780,7 тис.грн.

Аналіз динаміки фінансових результатів діяльності підприємства представлений на рис.2.4.

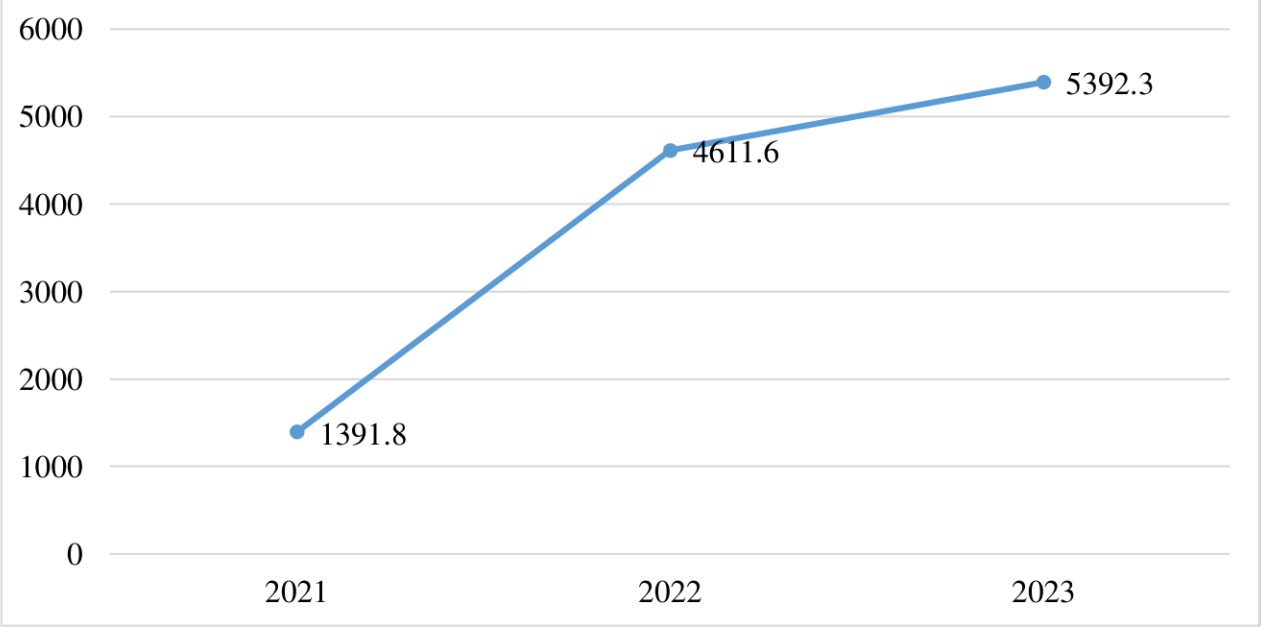

Рис.2.4. Аналіз динаміки чистого прибутку ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки тис.грн

Джерело: складено автором на основі

Вищепредставлена динаміка свідчить про зростання економічної активності підприємства.

В табл.2.12 представимо структуру доходів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.12

Структура доходів ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2021-2023 роки, %

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції	98,81	98,84	98,03	0,03	-0,82
Інші операційні доходи	0,93	0,93	1,87	0,00	0,95
Разом доходи	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.12 свідчить, що в структурі доходів переважають доходи від реалізації, їх питома вага становить більше 97 %. Таким чином, підприємство здійснює результативну діяльність, що свідчить про ефективне управління ресурсами підприємства.

2.4 Моделі оцінки ступеня ймовірності банкрутства підприємства:законодавче регулювання та практика здійснення

Необхідно зафіксувати факт банкрутства компанії юридично та уважно вивчити кожен такий випадок банкрутства, щоб уникнути помилкового банкрутства. Виділяють наступні види банкрутства:

- реальне;
- технічне;
- фіктивне.

У першому випадку процес визнання компанії банкрутом найчастіше закінчується його ліквідацією. У другому випадку при правильному управлінні та низці антикризових заходів можна подолати труднощі. Фіктивне банкрутство – неправомірні дії з визнання фірми неплатоспроможною у тому, щоб отримати з цього якусь вигоду.

Реальне банкрутство – вид банкрутства, який визначає та визначає абсолютну нездатність юридичної особи у короткий, встановлений термін відновити свої фінансові показники та, відповідно, повернути

платоспроможність. Відсутність платоспроможності свідчить, що використовуваний раніше підприємством капітал було втрачено. Якщо рівень втрат капіталу наближений до катастрофічного, далі вести господарську діяльність воно не може. Єдиний законний спосіб вийти із зазначеного становища – оголосити себе банкрутом у вигляді відповідних юридичних процедур.

Термін «технічне банкрутство» застосовується у ситуації, коли стан неплатоспроможності юридичної особи чи фізичної особи (підприємства, організації, індивідуального підприємця та інших.) виникає внаслідок значної прострочення його дебіторську заборгованість [17].

Технічне банкрутство у тому разі, коли сума активів підприємства помітно вище його фінансових зобов'язань, та заодно кредиторська заборгованість юридичної особи значно менше, ніж дебіторська. Важливо розуміти, що грамотне антикризове управління організацією протягом певного часу проведення процедур санування підприємства може дозволити організації не вийти в стан реального банкрутства.

Навмисне банкрутства – одне із найчастіших видів фіктивного банкрутства. Суть навмисного банкрутства у тому, що неспроможність і неплатоспроможність організації чи приватного підприємця імітуються. Тобто відсутність коштів не є очевидною. Для такої імітації створюються різного роду підставні фірми та дочірні підприємства. На їхні рахунки здійснюється переказ фінансових коштів. Банкрутство такого плану може мати лише одну мету – не повертати кошти кредиторам. Використовувати виведені гроші з часом, не розрахувавшись за своїми фінансовими зобов'язаннями.

Фіктивне банкрутство, тобто свідомо хибне публічне оголошення керівником чи засновником (учасником) юридичної особи про неспроможність даної юридичної особи, а також громадянином, у тому числі фізичною особою підприємцем, про свою неспроможність, якщо це діяння завдало великої шкоди. Фіктивне банкрутство характеризується створенням

виду неплатоспроможності організації з метою отримання кредиторів відстрочення платежу за поточними фінансовими зобов'язаннями.

Крім технічної неплатоспроможності, існують ще два типи – балансова неплатоспроможність та неплатоспроможність грошових потоків. По суті, обидва вони є тестом на неплатоспроможність, дозволяючи побачити, наскільки фінансово стабільні компанії. Це важливо для компаній, які перебувають у тяжкому фінансовому становищі, де директори повинні діяти на користь кредиторів.

Економічна неспроможність може виражатися в неплатоспроможності організації, що може бути результатом погіршення та (або) відсутності наступних показників:

- зростання собівартості виробленої продукції/ послуги в тих самих умовах, у яких діють інші підприємства, у яких собівартість аналогічної продукції або зростає, або знижується;

- зростання вартості оборотних коштів, що може бути результатом марнотратства та безгосподарності;

- зниження рівня прибутковості та (або) відсутність прибутку на внаслідок реалізації виробленої продукції та надання послуг;

Поряд з об'єктивними внутрішніми причинами, які є результатом неефективної економічної політики всередині організації існують і зовнішні (суб'єктивні) причини, які можуть призвести до фінансової неспроможності та банкрутства.

Ризик банкрутства можна аналізувати в кількох аспектах:

- статичний аналіз ризику банкрутства за допомогою бухгалтерського балансу. Цей підхід заснований на основі нерівності: Поточні активи < Короткострокові борги, що пояснює, що оборотні активи як потенційна готівка не співвідносяться з короткостроковими боргами як потенційна платність.

- функціональний аналіз ризику банкрутства за допомогою функціонального балансу. Це підхід ґрунтується на припущенні, що коли

чистий грошовий потік від'ємний (роб капітал < вимоги до оборотного капіталу), то компанія є фінансово вразливою;

- аналіз ризику банкрутства за допомогою бального методу. Цей метод дозволяє здійснити оцінку ризику за трьома аспектами: синтетична оцінка фінансового стану в дусі прогнозування; об'єктивна оцінка фінансового стану через набір коефіцієнтів для прогнозування труднощів компанії; розробка серії приміток, за якими визначається ризик банкрутства на основі порівняльного тестування протягом більш тривалого періоду часу поведінки компанії з фінансовими труднощами або без них.

Зі зростанням цифрової економіки та обробкою великих даних необхідні актуальні моделі розрахунку банкрутства, зокрема для України. На цей момент не існує загальновизнаної моделі оцінки ймовірності банкрутства.

У зв'язку з нестійкістю економіки в окремих галузях, загостренням умов торгівлі, для нашої країни важливо мати модель, яка могла б передбачити настання банкрутства в умовах української економіки. Більше того, важливо прогнозувати банкрутство своєчасно, щоб мінімізувати втрати або навіть уникнути їх.

Однією з найбільш широко використовуваних моделей для прогнозування ризику банкрутства є Z-показник Альтмана, розроблений Едвардом Альтманом у 1968 році. Z-показник Альтмана — це формула, яка об'єднує п'ять фінансових коефіцієнтів, заснованих на балансі компанії та звіті про прибутки та збитки, і призначає оцінка, яка відображає ймовірність банкрутства. Чим вище оцінка, тим менший ризик, і навпаки.

Оригінальна формула була розроблена для підприємств-виробників, але пізніші версії були адаптовані для інших галузей і ринків. Z-показник Альтмана може забезпечити швидкий і простий спосіб порівняти різні компанії та сектори, а також виявити тенденції та викиди.

$$Z\text{-score} = 0.717\,T1 + 0.847\,T2 + 3.107T3 + 0.42T4 + 0.998T5 \qquad (2.1)$$

де: T1 = Робочий капітал / Активи;

T2 = Нерозподілений прибуток / Активи;

Т3 = EBIT / Активи; Т4 = Власний капітал / Зобов'язання ;

Т5 = Виручка / Активи

Оцінка Z інтерпретується таким чином:

- коли Z менше або дорівнює 1,23, ситуація банкрутства неминуча;

- коли Z вище 2,9, фінансова ситуація хороша, підприємство має низьку ймовірність банкрутства;

- коли Z між 1,23 і 2,9, фінансове становище підприємства нормальне, проте ймовірність банкрутства не виключається.

Оцінка ймовірності банкрутства за моделлю Ліса здійснюється за формулою:

$$Z=0,063X1+0,092\ X2+0,057X3+0,001X4 \qquad (2.2.)$$

де: Х1-Оборотний капітал/Активи;

Х2-Прибуток від реалізації/Активи;

Х3-Нерозподілений прибуток/Активи;

Х4- Власний капітал/Позиковий капітал.

Результати розрахунків інтерпретують наступним чином: $Z < 0,037$ – висока ймовірність банкрутства; $Z = 0,037$ – граничне значення; $Z > 0,037$ – низька ймовірність банкрутства.

Метод оцінки ймовірності банкрутсва за моделлю Г. Спрінгейта (1978 рік) розраховується за наступною формулою:

$$Z=1,03X1+3,07\ X2+0,66X3+0,04X4 \qquad (2.3)$$

де: Х1 – робочий капітал/загальна вартість активів;

Х2 - прибуток до сплати податків та відсотків/загальна вартість активів;

Х3 - прибуток до сплати податків/короткостроковий заборгованість;

Х4 - обсяг продажу/загальна вартість активів.

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92%, Проте згодом цей показник зменшується. Якщо 2 <0,862, то підприємство є потенційним банкрутом [6].

Коефіцієнт Альтмана належить до найпоширеніших. Однак, і він не позбавлений недоліку. Такий метод, як «чотирьохфакторна прогнозна модель»

з різним набором факторів, була побудована в 1977 р. британськими вченими Р. Тафлером та Г. Тишоу, які апробували підхід Альтмана на даних 80 британських компаній.

$$Z=0,53X1+0,13X2+0,18X3+0,16X4 \quad (2.4)$$

де: X1 - відношення прибутку від реалізації до короткострокових зобов'язань;

X2 - відношення оборотних активів до суми зобов'язань;

X3 - відношення короткострокових зобов'язань до суми активів;

X4 - відношення виручки до суми активів.

Якщо величина Z - більше 0,3 - ризик банкрутства невеликий, якщо менше 0,2, то банкрутство більш ніж імовірне.

Варто слід зазначити, що застосування зарубіжних моделей до фінансового аналізу вітчизняних підприємств потребує обережності, оскільки вони не враховують специфіку бізнесу (наприклад, структуру капіталу в різних галузях, економічну ситуацію в країні та відмінності в законодавчій та інформаційній базі). Тому для прогнозування банкрутства необхідно обирати моделі з урахуванням специфіки галузей та макроекономічної ситуації.

Таблиця 2.13

Розрахунок коефіцієнтів імовірності банкрутства підприємства за п’ятифакторною моделлю Альтмана в 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2021	2022	2023
X1	(Оборотний активи - Короткострокові зобов'язання) / Активи	0,04	0,03	0,05
X2	Чистий прибуток/Активи	0,04	0,11	0,11
X3	Прибуток до оподаткування/Активи	0,05	0,14	0,14
X4	Власний капітал/Зобов'язання	1,90	1,99	2,45
X5	Виручка/ Активи	2,58	2,47	2,23

Джерело: складено автором

На основі розрахованих коефіцієнтів в табл.2.12 розрахуємо показник ймовірності банкрутства за даною моделлю, підставивши їх значення у відповідну формулу.

Таблиця 2.14

Підсумковий розрахунок ймовірності банкрутства банкрутства підприємства за п’яти факторною моделлю Альтмана в 2021-2023 рр.

Рік	Формула розрахунку для підстановки коефіцієнтів	Підсумкове значення
2021	Z = 0,717*(0,04)+0,847*(0,04) + 3.107*(0,05) + 0,420*(1,9) + 0,998*(2,58)	3,6
2022	Z = 0,717*(0,03)+ 0,847*(0,11) + 3.107*(0,14) + 0,420*(1,99) + 0,998*(2,47)	3,9
2023	Z = 0,717*(0,05)+ 0,847*(0,11) + 3.107*(0,14) + 0,420*(2,45) + 0,998*(2,23)	3,8

Джерело: складено автором

Таким чином, можемо зробити висновок, що ймовірність банкрутства за даною моделлю низька. Далі розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Ліса.

Таблиця 2.15

Розрахунок коефіцієнтів імовірності банкрутства підприємства за моделлю Ліса в 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2021	2022	2023
X1	Оборотні активи/ Активи	0,39	0,37	0,33
X2	Валовий прибуток (збиток) / Активи	0,92	0,95	0,87
X3	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) / Активи	0,63	0,64	0,64
X4	Власний капітал/Зобов'язання	1,90	1,99	2,45

Джерело: складено автором

На основі розрахованих коефіцієнтів в табл.2.16 розрахуємо показник ймовірності банкрутства за даною моделлю.

Таблиця 2.16

Підсумковий розрахунок ймовірності банкрутства банкрутства підприємства за моделлю Ліса в 2021-2023 рр.

Рік	Формула розрахунку для підстановки коефіцієнтів	Підсумкове значення
2021	Z = 0,063*(0,39)+ 0,092*(0,92) + 0,057*(0,63) + 0,001*(1,9)	0,15
2022	Z = 0,063*(0,37)+ 0,092*(0,95) + 0,057*(0,64) + 0,001*(1,99)	0,15
2023	Z = 0,063*(0,33)+ 0,092*(0,87) + 0,057*(0,64) + 0,001*(2,45)	0,14

Джерело: складено автором

Так як розрахований показник за моделлю Ліса більше 0,037 можемо зробити висновок про низьку ймовірність банкрутства. Для закріплення

отриманих результатів проведемо оцінку ймовірності банкрутство підприємств за моделлю Спрінгейта, яка має точність 99 %.

Таблиця 2.17

Розрахунок коефіцієнтів імовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта в 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2021	2022	2023
X1	Оборотні активи/ Активи	0,39	0,37	0,33
X2	EBIT (прибуток до сплати податків і відсотків) / Активи	0,05	0,14	0,14
X3	EBT (прибуток до оподаткування) / Короткострокові зобов'язання	0,14	0,41	0,51
X4	Виручка /Активи	2,58	2,47	2,23

Джерело: складено автором

На основі розрахованих коефіцієнтів в табл.2.18 розрахуємо показник ймовірності банкрутства за даною моделлю

Таблиця 2.18

Підсумковий розрахунок ймовірності банкрутства банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта в 2021-2023 рр.

Рік	Формула розрахунку для підстановки коефіцієнтів	Підсумкове значення
2021	Z = 1,03*(0,39)+ 3,07*(0,05) + 0,66*(0,14) + 0,4*(2,58)	1,67
2022	Z = 1,03*(0,37)+ 3,07*(0,14) + 0,66*(0,41) + 0,4*(2,47)	2,07
2023	Z = 1,03*(0,33)+ 3,07*(0,14) + 0,66*(0,51) + 0,4*(2,23)	1,99

Джерело: складено автором

Так як розрахований показник за моделлю Спрінгейта більше 0,862 можемо зробити висновок про низьку ймовірність банкрутства. Таким чином, за всіма розрахунками ми отримали однакове значення, що підприємство має низьку ймовірність банкрутства за досліджуваний період.

Таблиця 2.19

Метод А-рахунку для передбачення банкрутства

Показники	Балл Аргенті	Оцінка в балах
		Хлібозавод
Недоліки		
Директор-автократ	8	0
Голова ради директорів є також директором	4	0

Пасивність ради директорів	2	0
Внутрішні протиріччя у раді директорів	2	0
Слабкий фінансовий директор	2	0
Нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки (поза радою директорів)	1	1
Недоліки системи обліку: відсутність бюджетного контролю	3	0
відсутність прогнозу грошових потоків	3	0
відсутність системи управлінського обліку витрат	3	0
Млява реакція на зміни (поява нових продуктів, технологій, ринків, методів організації праці тощо)	15	6
Сума балів	**43**	**7**
«Прохідний» бал (відповідність)	**10**	**відповідає**
Якщо сума балів перевищує 10, велика ймовірність "входження" компанії у II етап - "помилки".		
Помилки		
Занадто висока частка позикового капіталу	15	0
Недолік оборотних коштів через надто швидке зростання бізнесу	15	0
Наявність великого проекту (провал такого проекту наражає компанію на серйозну небезпеку)	15	15
Сума балів	**45**	**15**
Сума балів за двома етаппами	**88**	**22**
«Прохідний» бал	**25**	**відповідає**
Якщо підсумкова сума балів на цьому етапі більше 25 (10+15), організація наражається на певний ризик.		
Симптоми		
Погіршення фінансових показників	3	0
Використання «творчого» бухобліку	3	3
Нефінансові ознаки неблагополуччя (погіршення якості продукції, падіння «бойового духу» співробітників, зниження частки ринку)	3	0
Остаточні симптоми кризи (судові позови, скандали, відставки)	3	0
Сума балів	**12**	**3**
Підсумкова сума балів	**100**	**23**
«Прохідний» бал	**25**	**відповідає**

Джерело: складено авторо

Розглянемо основні недоліки, які визначені методом А-рахунку:

1. Директор-автократ. Директор підприємства не обмежує свободу працівників у прийнятті рішень. У компанії демократичний тип управління, тому надали «0» балів.

2. Голова ради директорів також є директором. Статутом підприємства не передбачена рада директором, тому надали «0» балів.

3. Пасивність ради директорів. Статутом підприємства не передбачена рада директором, тому надали «0» балів.

4. Внутрішні протиріччя у раді директорів. Статутом підприємства не передбачена рада директором, тому надали «0» балів.

5. Слабкий фінансовий директор. На підприємстві сильний фінансовий директор із великим досвідом роботи, тож «0» балів.

6. Нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки (поза радою директорів). На підприємстві спостерігається нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки, тому привласнили 1 бал.

7. Млява реакція на зміни (поява нових продуктів, технологій, ринків, методів організації праці тощо). Підприємство складно реагує на зміни в роботі, співробітники часто чинять опір впровадженню нових методів роботи, особливо в частині інноваційних технологій, тому привласнили «6» балів, оскільки незважаючи на опір, компанія намагається впроваджувати окремі аспекти новизни в роботу.

8. Недоліки системи обліку: відсутність бюджетного контролю, відсутність системи управлінського обліку витрат, відсутність управлінського обліку витрат. На підприємстві приділяється увага системі обліку, головний бухгалтер та фінансовий директор має багаторічний досвід, тому надали бал «0».

До помилок за вищезазначеним методом віднесли:

1. Занадто висока частка позикового капіталу. Підприємство фінансується переважно за рахунок власного капіталу, тому надали «0» балів.

2. Нестача оборотних коштів через надто швидке зростання бізнесу. Підприємство має достатню кількість оборотних коштів для фінансування своєї діяльності, тому надали «0» балів. Наявність великого проекту (провал такого проекту наражає компанію на серйозну небезпеку). На підприємстві часто бувають великі проекти, особливо держзамовлення, з урахуванням

низької якості проектного управління, ризики провалу великі, тому надали бал «15».

В процесі дослідження встановили наступні симптоми ймовірності банкрутства:

1. Погіршення фінансових показників. На підприємстві фінансові показники мають тенденцію до покращення, тому надали бал «0». Використання «творчого» бухобліку. На підприємстві використовують традиційний «бухоблік», тому надали бал «3».

2. Нефінансові ознаки неблагополуччя (погіршення якості продукції, падіння «бойового духу» співробітників, зниження частки ринку). Не спостерігається, тож «0» балів. Остаточні симптоми кризи (судові позови, скандали, відставки). відсутня, тому «0» балів.

Таким чином, загальна сума балів становить 23 бали, що свідчить про відсутність ризику втрати платоспроможності.

Дослідивши ймовірність банкрутства на прикладі ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», який є відомим виробником молочної продукції в Україні, встановлено наступне:

- посилюється господарський потенціал, що обумовлюється збільшенням вартості активів. Таким чином у підприємства зростає обсяг наявного у розпорядженні майна;

- активи зростають більш швидко, ніж дохід від продажу товарів і послуг, що свідчить про необхідність пошуку резервів оптимізації поточної структури активів;

- зростання балансу пояснюється зростанням як оборотних активів, так і наявних джерел фінансування для залучення активів, через збільшення власного капіталу і короткострокових зобов'язань;

- збільшення суми власного капіталу свідчить про підвищення рівня благополуччя власників;

- зростання загальної суми зобов'язань забезпечує більш повне розкриття наявного потенціалу компанії, хоча призводить до підвищення залежності від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів;

- підвищується фінансова незалежності компанії за досліджуваний період;

- показники ліквідності вказують вказувати на наявність ймовірності втрати платоспроможності у найближчій перспективі;

- аналіз ймовірності банкрутства за трьома моделями засвідчив, що ПАТ «Новград-Волинський хлібозавод» має низьку ймовірність банкрутства.

Висновки до розділу 2

Дослідження фінансового стану здійснювалося на прикладі підприємства ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод», розташований в м.Звягель та займається виробництвом хліба та хлібобулочних виробів. Підприємство виробляє близько 86 найменувань продукції. Підприємство має лінійно-функціональну структуру управління, яка забезпечує йому злагоджену роботу всіх співробітників.

Загальна вартість активів зросла за досліджуваний період, в структурі активів переважають необоротні активи, що характеризує структуру активів як важку, тобто менш мобільну, така структурам є типовою. В структурі джерел фінансування активів переважають власні кошти, що свідчить про фінансову незалежність підприємства від кредиторів. Чистий дохід від реалізації продукції підприємства мав тенденцію до зростання, що свідчить про зростання економічної активності підприємства, підвищенням попиту на продукцію. Відповідно до зростання доходу від реалізації зросла собівартість, проте меншими темпами. Чистий прибуток також мав тенденцію до зростання.

Відносні показники фінансового стану свідчать, що платоспроможність підприємства зросла, показники відповідають нормативним показникам, підприємство може відповідати за своїми зобов'язаннями. Показники

фінансової звітності мали тенденцію до зростання та відповідають нормативним показниками. Показники ділової активності мали тенденцію до зменшення за рахунок зростання вартості активів та власного капіталу. Також було проведено аналіз ймовірності банкрутства та встановлено, що підприємство має низьку ймовірність банкрутства.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ У ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД

3.1 Аналіз фінансового сану підприємства в умовах цифровізації

В сьогоденні основним трендом розвитку глобальної економіки є цифровізація, що являє собою процес поширення цифрових технологій в усіх аспектах бізнесу. В умовах цифровізації сучасної економіки відбувається перетворення в усіх сферах господарського життя, в тому числі у фінансовій. При проведенні діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації необхідно враховувати принципи [3]:

- правильне використання існуючих методів та методик розрахунку фінансових коефіцієнтів;

- комплексний підхід до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, тобто всебічне охоплення всіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства;

- об’єктивність, тобто використання в якості інформаційної бази надійної та достовірної фінансової звітності, так як від цього залежить якість оперативного та прогнозного аналізу результатів діяльності підприємства;

- оперативність, так як аналітична інформація впливає на прийняття управлінських рішень, дає можливість своєчасно розробити та впровадити необхідні заходи для вирішення виявлених проблем.

Існуючі способи ведення бізнесу змінюються та трансформуються під впливом цифровізації, стають більш оптимальними, менш витратними і, відповідно, значно пришвидшуються. Створюються нові способи та методики проведення аналізу процесів, що відбуваються усередині підприємства. Підприємства, які впроваджують цифровізацію бізнес процесів, стають більш конкурентоспроможними «цифровими фірмами» у порівнянні з підприємствами, які продовжують вести бізнес традиційними методами. В умовах цифровізації економіки зростає роль та значення інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень на підприємстві. Цифрові технології дозволяють проводити обробку великої кількості вихідних даних та динамічних факторів, що підвищує ефективність інтерпретації отриманих індикаторів [2].

Розвиток та впровадження у практику цифрових технологій зобов’язує підприємства розробляти абсолютно нові підходи до управління бізнес-процесами.

Процеси цифровізації призводять до того, що виконання частини господарських операцій відбувається в інтернет-просторі, що потребує прозорості їх здійснення, оцінки ефективності, результативності дій та формування вичерпної інформації для оперативного ухвалення рішень. У зв’язку з цим відбувається розширення просторової взаємодії (з контрагентами, інвесторами, державними органами); необхідною стає робота з великим обсягом інформації; продукуються рішення, спрямовані на ефективну реалізацію бізнес-процесів в умовах недопущення ризиків

дестабілізації фінансової стійкості; зростає рівень оперативності прийняття рішень.

Пропоную наступну методику аналізу фінансового стану підприємства в умовах цифровізації:

1.Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу та звіту про фінансові результати.

2.Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності.

3.Вибір найбільш значущих показників та проведення таксономічного аналізу.

Таксономічний аналіз є універсальним методом, має потужний арсенал алгоритмів, надає можливість систематизації і врахування усіх складових мо делі стійкого розвитку підприємства, надати оцінку його рівня, оскільки грунтується на використанні інтегрального показника, що враховує різнобічні напрями діяльності і надає можливість виділити найпріоритетніші завдання в рамках обраної стратегії розвитку підприємства. Застосування такого аналізу дає змогу стистематизувати багатовимірну статистичну інформацію і отримати єдину узагальнену оцінку. Його використовують для характеристики більшості об'єктів та оцінки досягнутого в деякому періоді середнього рівня значення ознаки. Універсальність цього методу дає змогу застосовувати його для аналізу властивості однієї одиниці, яка характеризується значеннями ознак, заданими у вигляді часових рядів, що формує узагальнену картину змін [20].

Таксономічний показник може перебувати в інтервалі [0;1], чим ближче значення узагальненого показника до одиниці, тим більший потенціал до розвитку у аналізованого суб'єкта.. Проведений аналіз дасть змогу встановити масштаби та напрями змін, спрогнозувати їх вплив на основні параметри діяльності підприємства, прослідкувати найважливіші чинники зростання і прийняти на основі цього відповідні управлінські рішення щодо подальшої його діяльності.

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу та звіту про фінансові результати, розрахунок коефіцієнтів фінансового стану був проведений у попередньому розділі. Саме тому доповнимо їх таксономічним аналізом.

Для розрахунків візьмемо показники, розраховані в розділі II за останні три роки.

Дані показники свідчать наскільки ефективність здійснюється управління фінансовим станом. Центральним поняттям таксономічного аналізу є таксономічна відстань, яка обчислюється за правилами аналітичної геометрії.

Обчислені таксономічні відстані дозволяють встановити положення кожної багатовимірної точки простору щодо інших точок, тим самим, встановити координати цієї точки у всій сукупності. Елементи матриці спостережень описують різні властивості об'єкта та відрізняються розмірністю, що ускладнює арифметичні дії з ними.

Коефіцієнт таксономії будемо розраховувати за класичного алгоритму таксономічного аналізу, який включає п'ять етапів [1]:

1. Формування матриці спостережень, яка містить значення аналізованих показників. Для цього будуть використані надійності логістичної діяльності.

2. Стандартизація значень показників матриці спостережень. Ця процедура дозволяє звести всі одиниці виміру до безрозмірної величини, то є вирівняти значення показників, що виробляється за наступною формулою:

$$y_{ij} = \frac{x_{ij-\overline{x_j}}}{d_j} \qquad (3.1)$$

де xij - і-а реалізація j-того показника; xj , dj – середнє арифметичне та стандартне відхилення j-го показника.

3. Після стандартизації значень проводиться диференціація ознак стимуляторів і дестимуляторів.

Підставою для такого поділу є характерний вплив кожного з показників на рівень розвитку об'єкта, що вивчається. Ознаки, які мають позитивний

(стимулюючий) вплив на загальний рівень розвитку об'єкта називаються стимуляторами, а ознаки, що уповільнюють розвиток підприємства, – дестимуляторами [15]. Поділ ознаки на стимулятори та дестимулятори – основа для побудови вектора-еталона, який має координати С0і та формується із значень показників у табл. :

- С0і = maxУij, якщо показник j є стимулятором;

– С0і = minУij, якщо показник j є дестимулятором.

Після розподілу ознак на стимулятори та дестимулятори на основі елементів матриці формується вектор-еталон (Со).

4. Визначається відстань між окремими спостереженнями (періодами) та вектором-еталоном. Відстань між точкою-одиницею та точкою Ро розраховується за формулою:

$$C_{i0}=\sqrt{\sum_{i=1}^{m}(z_{ij}-z_{0j})^2} \qquad (3.2)$$

де Zij - стандартизоване значення j-показника в період часу; Z0i – стандартизоване значення і-показника в еталоні. Далі необхідно розрахувати коефіцієнт таксономії за роками. Отримана відстань є початковим елементом для розрахунку показника таксономії за формулою:

$$Ki=1-di \qquad (3.3)$$

$$di=\frac{C_{io}}{C_o} \quad (3.4)$$

$$Co=\overline{Co+2So} \quad (3.5)$$

$$So=\sqrt{\frac{1}{m}\sum(Cio-Co)^2} \quad (3.6)$$

На основі визначеного показника таксономії будуємо графік. Чим більше показник наближений до 1, тим ефективніше управління логістичною діяльністю

Таблиця 3.1

Показники фінансового стану ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт покриття	1,12	1,1	1,2	-0,02	0,1

Коефіцієнт фінансової автономії	0,66	0,67	0,66	0,01	-0,01
Коефіцієнт оборотності активів	2,58	2,47	2,23	-0,11	-0,24
Рентабельність активів	0,395	0,1113	0,1135	-0,2837	0,0022

Джерело: складено автором

Використовуючи значення показників, наведених в табл. 3.1 складено транспоновані дані табл.3.2.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для оцінки ефективності управління фінансовою стійкістю ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Роки	Ознаки			
	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт фінансової автономії	Коефіцієнт оборотності активів	Рентабельність активів
2021	1,12	0,66	2,58	0,395
2022	1,1	0,67	2,47	0,113
2023	1,2	0,66	2,23	0,1135

Джерело: складено автором

Для проведення подальших розрахунків необхідна стандартизація, яка дозволяє звести всю одиницю виміру до безрозмірної величини, тобто вирівняти значення ознак. Для цього слід визначити середнє значення та середнє відхилення за кожним показником управління фінансовою стійкістю в табл. 3.3.

Таблиця 3.3.

Середнє значення та середнє відхилення за кожним показником фінансового стану

Роки	Ознаки			
	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт фінансової автономії	Коефіцієнт оборотності активів	Рентабельність активів
Середнє значення	1,140	0,660	2,430	0,180
Середнє відхилення	0,040	0,1	0,130	0,090

Джерело: складено автором

Таким чином, отримаємо матрицю стандартних значень ефективності управління фінансовою стійкістю в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Матриця стандартних значень фінансового стану ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Роки	Ознаки			
	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт фінансової автономії	Коефіцієнт оборотності активів	Рентабельність активів
2021	-0,50	0,0	1,2	1,39
2022	-1,00	1,0	0,3	-0,8
2023	1,5	0	-1,5	-0,74
Zo max	1,5	1	1,2	1,39

Джерело: складено автором

Після стандартизації значень проведемо диференціацію ознак, тобто вплив кожного показника на рівень розвитку об'єкта (фінансового стану ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»). Диференціацію ознак за даними критеріями проведемо в табл.3.4, що дасть змогу виокремити дестимулюючі та стимулюючі ознаки управління фінансовою стійкістю.

Таблиця 3.5

Матриця диференціації ознак фінансового стану ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Роки	Ознаки			
	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт фінансової автономії	Коефіцієнт оборотності активів	Рентабельність активів
2021	6,25	1,00	0,06	0,00
2022	9,00	0,00	1,19	4,51
2023	0,25	1,00	8,63	4,41

Джерело: складено автором на основі

Результати обчислень Сіо та показники рівня надійності логістичними процесами підприємства di * наведено у табл.3.6.

Таблиця *3.6*

Результати обчислень Сіо та показники фінансового стану ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» **di***

Роки	Показник Сіо	Показник di

2021	1,7	0,56
2022	3,83	0,38
2023	3,78	0,38

Джерело: складено автором

Показник di є інтегральним показником ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства. Чим ближче даний показник до 1, тим ефективніше здійснюється процес управління фінансовою стійкістю.

Слід відобразити на рис.3.1 динаміку змін інтегрального показника ефективності управління фінансовою стійкістю ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод».

Створення ефективної системи управління фінансовою стійкістю ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» найбільш пріоритетним напрямком удосконалення усієї системи управління підприємством.

Саме визначення інтегрального показника, який оцінює стан управління системи за всіма складовими фінансової системи можливо встановити наявні пробіли в даній системі.

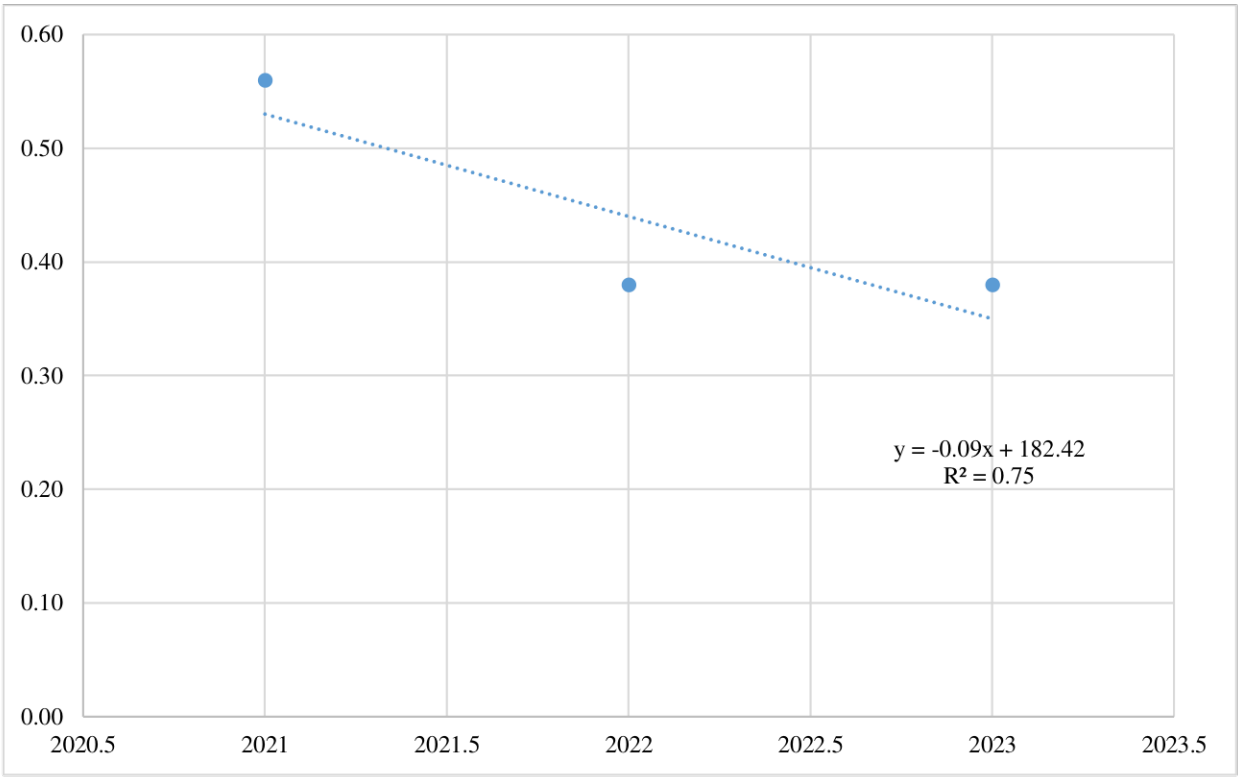

Рис. 3.1. Динаміка інтегрального показника фінансового стану ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Джерело: складено автором

Таким чином, інтегральний показник управління фінансовою стійкістю ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» свідчить, що найбільш ефективним воно було у 2021 році. Так як значення інтегрального показника фінансового стану зменшилося, що обумовлено впливом ризиків на діяльність підприємства. Проте значення показника далеке від 1, тому можна зробити висновок про недостатній рівень управління фінансовим станом підприємства.

3.2 Розробка моделі антикризового управління підприємства в умовах невизначеності

Банкрутство є ключовим ризиком підприємницької діяльності, що має об'єктивну та суб'єктивну природу, а також міжгалузевий інститут, оскільки регулюється різноманітними правовими нормами, зачіпає статусні права, обов'язки та відповідальність широкого кола осіб. Уточнення змістовних та процесуальних аспектів банкрутства дозволяє визначити превентивний характер реагування, що посилюється, який полягає у попередженні ризику його наступу, формуванні механізмів відстеження змін зовнішнього та внутрішнього середовища, які можуть негативно вплинути на фінансово-господарські результати об'єкту бізнес-середовища.

Для підприємств, яким загрожує банкрутство, актуальним та пріоритетним напрямом діяльності у найближчі роки є розробка антикризової політики на всіх рівнях, пошук шляхів та інструментів ефективного управління, забезпечення прозорості в управління активами. Отже, підприємства мають розробити систему управлінських заходів кризових явищ та їх причин, спрямованих на: діагностику; попередження; подолання та нейтралізацію їх причин.

Важливо правильно визначити систему попередження банкрутства, завчасно окреслити загрозу подальшому розвитку бізнесу. Разом з тим,

підприємству слід заздалегідь проаналізувати можливі шляхи виходу, щоб у будь-якому випадку уникнути кризи та настання банкрутства. Від цих дій та стратегії, що вибере підприємство, залежить перспективи розвитку бізнесу у майбутньому.

Лідер підприємства повинен детально проаналізувати зовнішнє та внутрішнє становище, визначити головні проблеми і реальну ситуацію підприємства.

Керівництву підприємства слід чітко сформувати точний план дій антикризового управління, який при правильному впровадженні зможе уникнути загрози з боку зовнішнього середовища.

Комплекс профілактичних заходів та методів запобігання банкрутству можна представити на рис.3.2:

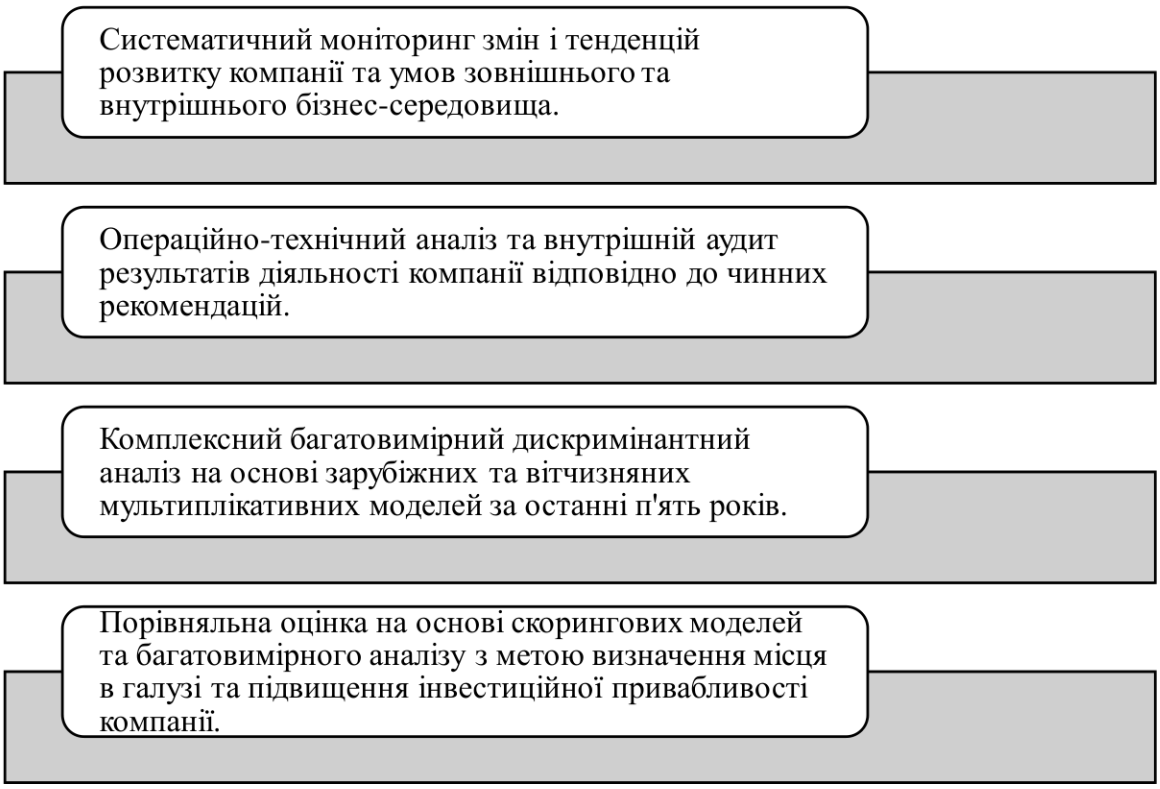

Рис. 3.2..Комплекс профілактичних заходів банкрутства

Джерело: складено автором на основі [33]

Основними коригувальними заходами для подолання кризи в кожній компанії зазвичай є:

Довгострокова стратегія розвитку. Потрібно прогнозоване планування доходів та витрат, а також план дій на випадок непередбачених обставин для протидії будь-яким можливим ускладненням. Це включає постановку чітких фінансових цілей і періодичний моніторинг ефективності бізнесу.

Ефективне управління грошовими потоками. Правильне управління грошовими потоками має важливе значення для запобігання фінансовим кризам. Створюючи реалістичні прогнози руху коштів, відстежуючи витрати та оптимізуючи отримання доходів, підприємства можуть активно вирішувати фінансові проблеми та підтримувати адекватну ліквідність

Зниження ризиків та диверсифікація постачальників. Якщо компанія залежить виключно від одного постачальника, вона ризикує зіткнутися з труднощами, якщо не виконає своїх зобов'язань. Щоб запобігти цій ситуації, важливо мати кілька постачальників та план дій на випадок збою одного з них. Крім того, ключовим моментом є зниження бізнес-ризиків, наприклад страхування від потенційних збитків або збитків.

Вжиття заходів щодо реструктуризації. Якщо компанія перебуває в складному становищі, можуть знадобитися заходи щодо реструктуризації, щоб уникнути банкрутства. До них може належати продаж непрофільних активів, реорганізація компанії або ліквідація збиткових ділянок. Дуже важливо мати групу фахівців, здатних успішно провести реструктуризацію та уникнути непотрібних витрат.

Контроль витрат. Після отримання чіткого розуміння фінансового стану компанії вкрай важливо вжити заходів щодо регулювання витрат. Можуть бути вжиті такі заходи, як скорочення постійних витрат, усунення зайвих витрат та перегляд угод із постачальниками та споживачами. Дуже важливо підтримувати реалістичний бюджет та постійно регулювати витрати, щоб уникнути небажаних результатів. Скорочення витрат дозволить звільнити більше ресурсів, збільшити грошовий потік, що дозволить бізнесу зосередитися на погашенні боргу та збільшенні робочого капіталу. Деякі способи скоротити операційні витрати включають скасування другорядних

підписок та ліцензій на програмне забезпечення, відстрочення великих закупівель, звільнення працівників та перегляд контрактів із щомісячними постачальниками.

Диверсифікація прибутків. Наявність тільки одного клієнта або продукту може бути значним ризиком для компанії. Вкрай важливо перерахувати джерела доходу, щоб уникнути залежності від одного каналу продажу чи одного сектора економіки. Досліджуйте нові варіанти бізнесу, розширюйте свій ринок та створюйте нові продукти чи послуги, які можуть бути привабливими для вашої клієнтури. Забезпечення альтернативних варіантів фінансування:

Кредити для бізнесу. Вивчення кредитів від банків, кредитних спілок або програм управління бізнесом може надати підприємствам додатковий капітал для фінансування операцій, розширення чи інших стратегічних ініціатив.

Краудфандинг та однорангове кредитування. Використання краудфандингових платформ або участь в одноранговому кредитуванні може дозволити підприємствам отримати доступ до засобів пулу індивідуальних інвесторів. Фінансування на основі активів: використання активів, таких як інвентар, обладнання або нерухомість як заставу для забезпечення кредитів або кредитних ліній, може надати підприємствам необхідний капітал, щоб уникнути банкрутства.

Позика на оборотний капітал. Позика на оборотний капітал спрямована на надання достатніх коштів бізнесу для покриття поточних операційних витрат, таких як накладні витрати, придбання запасів або керування заробітною платою.

Перегляд боргу. Якщо ліквідність компанії перебуває під загрозою і неможливо погасити всі зобов'язання протягом короткого періоду часу, необхідно зв'язатися з кредиторами та домовитись про раніше погоджені умови та строки оплати. Найчастіше кредитори готові знайти рішення, що дозволяє запобігти закриття компанії та повернути частину своїх інвестицій.

Збір дебіторської заборгованості. З часом неоплачені рахунки можуть почати накопичуватися, що призводить до збільшення залишку дебіторської заборгованості. Стягнення неоплаченої дебіторської заборгованості це розумний спосіб збільшити грошові потоки та уникнути ліквідації. Для клієнтів, які не можуть сплачувати рахунки у повному обсязі, розглядають можливість пропозиції плану оплати та налаштування регулярних платежів для узгодженого щомісячного платежу.

Інший варіант – запропонувати знижку клієнтам, які готові швидко погасити свій обов'язок.

Здійснення ощадних заходів. Альтернативою запобігання банкрутству є проведення економічних перетворень у компанії, таких як скорочення заробітної плати персоналу, скасування бонусів або пільг, скасування непріоритетних проектів, скорочення рекламних та інших другорядних витрат. Ці заходи можуть мати тимчасовий характер і можуть бути скасовані, коли компанія відновиться у фінансовому плані.

Заходи досягнення економічної стійкості підприємства представлені у (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7

Заходи досягнення економічної стійкості підприємства у нестабільному зовнішньому середовищі

Невиконання заходів життєдіяльності підприємства	Причини невиконання	Рекомендовані заходи
1.Невиконання виробничого плану підприємства	Відмова традиційних постачальників від укладання договорів на постачання комплектуючих; нестабільність загальної соціально-економічної ситуації	Диверсифікація виробництва та постачання комплектуючих; постійний збір та актуалізація інформації про можливих постачальників
2.Дефіцит необхідних матеріалів через зрив укладених договорів	Форс-мажорні обставини у постачальників	Завчасна розробка системи функціонування підприємства
3. Неповернення передоплати постачальниками	Розвиток кризової ситуації у зв'язку з пандемією чи іншими загрозами	Некомерційна інтеграція із постачальниками

4. Неотримання оплати за реалізовану без передоплати продукцію	Відсутність необхідної суми у споживача або її використання на інші цілі	Передплата та страхування ризиків
5. Відмова покупців від отриманої та оплаченої продукції (повернення)	Невідповідність продукції вимогам до якості, рішення споживача перейти на іншого постачальника	Заходи ті ж, що й у п. 4, додатково – створення бази даних про суб'єктів ринку
6. Зрив власних виробничих планів чи інноваційних проектів	Непередбачена нестача фінансових коштів, несприятливе соціально-епідеміологічне середовище	Створення системи фінансово-економічного резервування
7. Помилкове прогнозування перспективи на основі отриманих невірних вихідних даних	Відсутність на підприємстві системи прогнозування ринкового середовища, низький рівень управління підприємством, посилюється пандемією	Кардинальне підвищення рівня стратегічного та перспективного планування, створення системи збору та аналізу вихідної інформації

Джерело: складено автором на основі [33]

В умовах, коли моніторинг фінансово-господарської діяльності підприємства показує погіршення його платоспроможності, що може привезти до банкрутства, керівництво повинно визначити причини, що призвели до такого становища та скоординувати подальші дії. Реалізація практично будь-якого з відомих підходів до управління ризиками у діяльності промислових компаній передбачає створення служби ризик-менеджменту. Основною характеристикою служби ризик-менеджменту є те, що вона є інформаційно-аналітичним центром.

Таким чином, до виявлених недоліків в управлінні ризиками досліджуваної організації ми можемо віднести: відсутність служби ризик-менеджменту; ігнорування наявності фінансових ризиків і загроз, виявлених на основі показників фінансової звітності; відсутність процедур оцінки ризиків; і прогнозуванні, організації, регулюванні, мотивації та контролі, ми вважаємо, що для ризик-менеджменту в виробничому процесі ці функції набудуть специфічного забарвлення. Варто зауважити, що воєнний стан обумовив наступні зміни, з якими не може впоратися наявний персонал підприємства (рис.3.3).

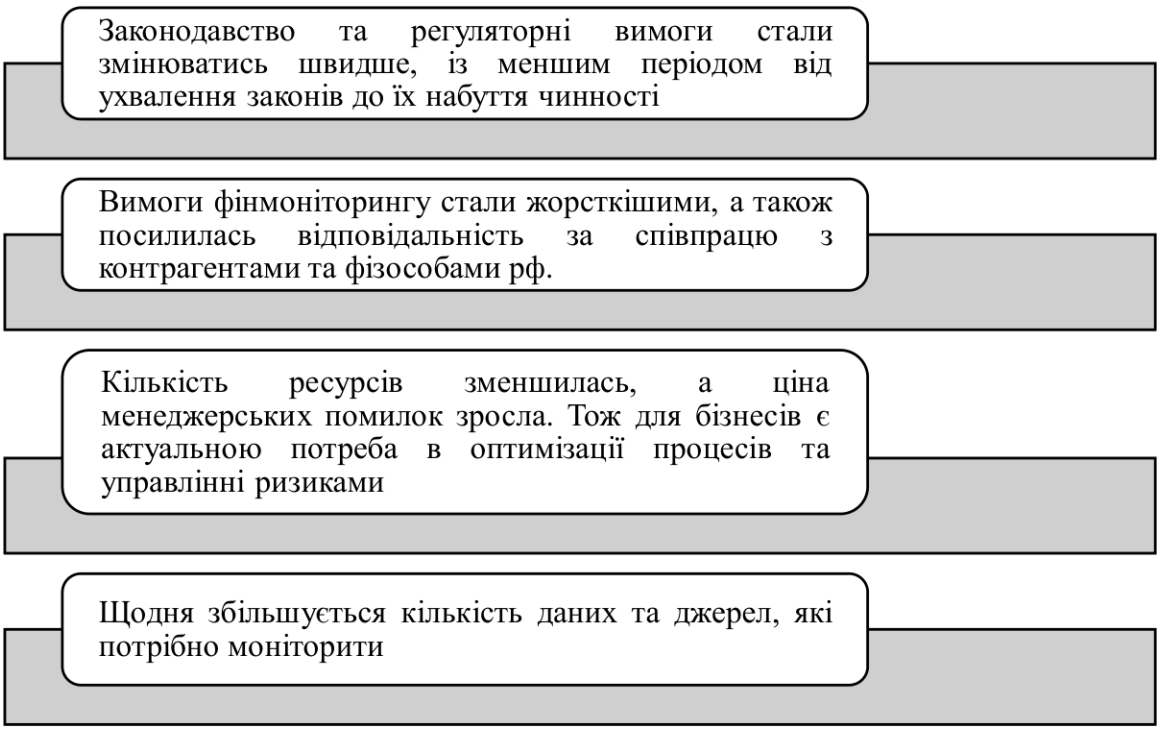

Рис. 3.3. Нові ризики, які здійснюють вплив на підприємство, обумовлені війною в країні

Джерело: розроблено автором

Також варто зазначити, що підприємство наростило обсяги реалізації за рахунок зростання попиту на продукцію, відсутністю втрат через пошкодження майна через війну, зменшення конкуренції у зв'язку з виходу з ринку підприємств, які постраждали від війни, залишилися на окупованній території. Варто зауважити відсутність окремої структури з управління ризик-менеджменту, а дані функції виконують окремі працівники за кожним напрямом, що окрім своїх безпосередніх обов'язків, наділені окремими функціями, що унеможливлює здійснення якісного управління ризиками.

Управління ризиками досить трудоємний процес, який проходить складний алгоритм, має бути автоматизований, включати всі напрями діяльності підприємства, працівники мають мати кваліфікацію з ризик-менеджменту, без даної кваліфікації звичайний бухгалтер чи фінансист не зможе виконувати якісно функції з управління ризиками.

Відсутність даної структури на підприємстві призводить до:

- використання застарілих підходів до операційної діяльності;

- опір змінам в операційній діяльності;

- ризик витоку інформації;

- відсутність впровадження цифрових технологій, особливо штучного інтелекту;

- часто економічні чи якісні характеристики продукції не досягнуті;

- часто витрати перевищують кошторис через вплив зовнішніх факторів та невчасне реагування на ризик, так як спеціалісти зайняті поточною роботою за своїм напрямом;

- відсутність прорахованих сценаріїв дій підприємства у випадку настання того чи іншого ризику, так як це дуже тривалий та складний процес.

На рис.3.4 представлені основні причини створення служби ризик-менеджменту на ТДВ «Новоград Волинський хлібозавод».

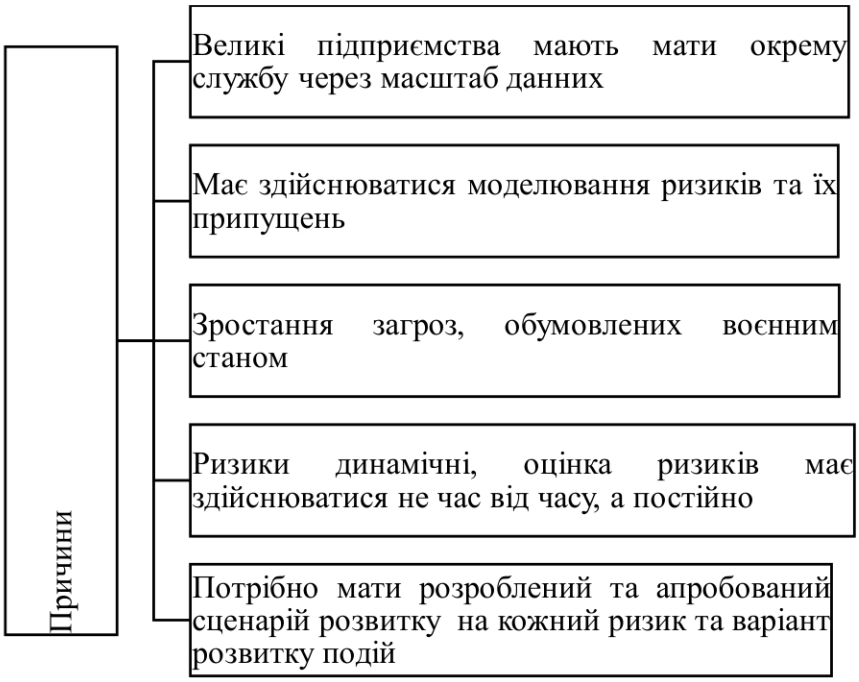

Рис. 3.4. Причини створення служби ризик-менеджменту на ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Джерело: складено автором на основі

Таким чином, важливість створення служби ризик-менеджменту на підприємстві не викликає сумнівів, особливо важливим завданням у період

воєнного стану для даної служби є розроблення сценаріїв дій підприємства на випадок таких подій як:

- проблеми енергопостачання (варіанти мінімізації електроенергії, розрахунок мінімізації втрат тощо);

- пошкодження виробничих потужностей внаслідок ракетних ударів (варіанти швидкого відновлення, варіанти релокації внаслідок загострення конфлікту, варіанти диверсифікації бізнесу);

- через скрутне положення значної кількості невеликих молочних господарств прорахунок варіантів їх поглинання;

- проведення постійного моніторингу засобів інформації про підприємство на наявність інформаційних вкидів та моментальна реакція на них;

- автоматизація всіх процесів та постійна можливість моніторингу показників та реагування навіть на незначні коливання.

Виходячи з цього, виділив основні функції запропонованої служби ризик-менеджменту ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», які необхідно впровадити в антикризове управління (табл.3.2.).

Таблиця 3.8

Функції служби ризик-менеджменту в ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Функції	Задачі
Планування та прогнозування	Дослідження компонентів абсолютного ризикового середовища, в якому існує компанія. Порівняння та вивчення можливого впливу абсолютного ризикового середовища на ефективність інвестиційного проекту. Визначення цілей діяльності, засобів та найбільш ефективних методів досягнення цих цілей
Організація	Створення умов досягнення цілей компанії. Формування структури ризик-менеджменту, налагодження автоматизованої системи індикаторів та аналізу можливих відхилень у реалізації інвестиційного проекту, створення органів управління, побудова структури апарату управління, встановлення взаємозв'язку між управлінськими підрозділами, розробка норм, нормативів, методик тощо.
Регулювання	Вплив на об'єкт управління, за допомогою якого досягається стан стійкості цього об'єкта у разі відхилення від заданих параметрів
Мотивація	Виявлення реальних потреб працівників, матеріальне та моральне стимулювання, спонукання фінансових менеджерів та інших фахівців до зацікавленості у результатах своєї праці

Контроль	Оцінка та аналіз ефективності результатів роботи системи ризик-менеджменту та застосовуваних методів управління ризиком

Джерело: складено автором

Слід зазначити, що функції організації та мотивації лягають на керівний склад та служби підприємства, виконуючі служби виконують функції планування та прогнозування, регулювання та контролю. Щоб відповідати поставленим завданням, на наш погляд, необхідно визначитися з конкретними функціями служби ризик-менеджменту, які надалі присвоюються тому чи іншому підвідділу.

Визначивши структурні елементи механізму ризик-менеджменту, який рекомендуємо підприємству, необхідно визначити структуру служби ризик-менеджменту, закріпивши кожен відділ служби за основним елементом механізму. На рис.3.5 представимо запропоновану структуру служби ризик-менеджменту, яку доцільно запровадити на ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

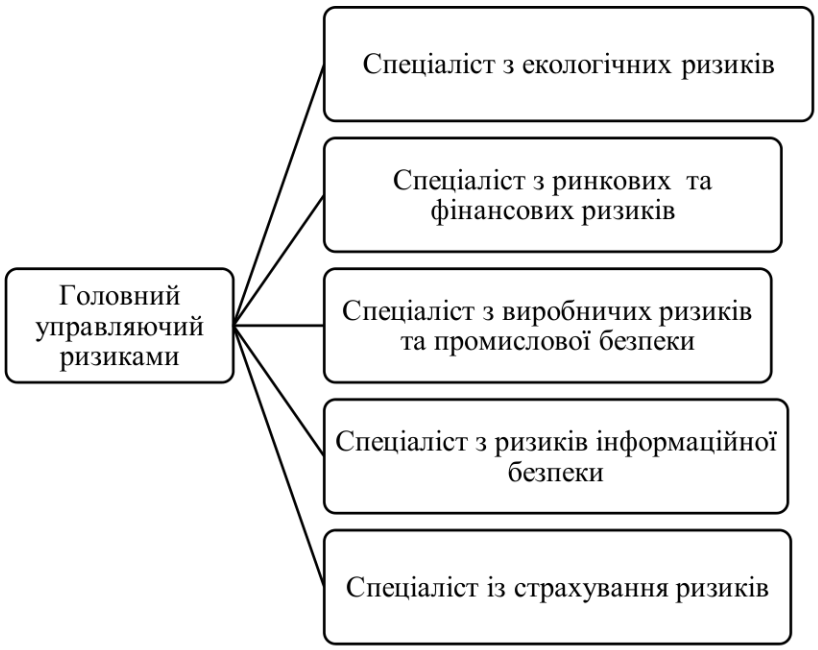

Рис.3.5.Структура запропонованої служби ризик менеджменту ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод»

Джерело: розроблено автором

Кожен відділ, представлений на рис.3.5 в системі ризик- менеджменту виконує набір функцій та завдань, які представлені в табл.3.9.

Таблиця 3.9

Функції та завдання відділів служби ризик менеджменту

Відділ	Функції та завдання
Спеціаліст з ринкових та фінансових ризиків	Основними функціями та завданнями є: пошук інформації про ринок, середовище, внутрішній стан, ризики, які з цим пов'язані, використовуючи при цьому всі можливі інструменти пошуку, їх узагальнення, розробка інструментів впливу на ризик, сценаріїв розвитку подій за кожним інструментом
Спеціаліст з екологічних ризиків	Проводить постійний моніторинг впливу підприємства на зовнішнє середовище, нормативи викидів, розробляє інструменти та варіанти реагування на ризики невиконання нормативів, підвищення рівня викидів, моніторить екологічне законодавство як національне так і міжнародне
Спеціаліст з виробничих ризиків та промислової безпеки	Визначає ризики, які можуть виникнути на виробництві, що впливають на обсяги та якість продукції, її безпечність, визначає ризики втрати обладнання, пошкодження, застарілість, умови праці. Розробляє інструменти впливу на даний ризик, щоденно моніторить показники
Спеціаліст з інформаційної безпеки	Моніторить інформаційні ризики, щоденно слідкує за наявністю інформації про підприємство в публічному просторі, здійснює оцінку та реагує на неї, визначає ризики витоку інформації репутаційні ризики контролює
Спеціаліст із страхування ризики	Розробляє варіанти страхування кожного виду ризику, постійно оновлює варіанти в залежності від зміни факторів
Головний управляючий	Здійснює керівництво служби, узагальнює інформацію, формує звіти

Джерело: розроблено автором

Реалізація функцій та завдань служби управління ризиками дає безліч переваг, у тому числі:

1.Більш ефективне стратегічне планування.

2.Найкращий контроль витрат за рахунок удосконалених робочих процесів, оцінки клієнтів та процесів взаємодії.

3.Збільшення прибутковості за рахунок кращого контролю клієнтів та завдань.

4.Зниження ризиків судових розглядів внаслідок процесів та планів дій на випадок непередбачених обставин.

5.Розширення знань та розуміння схильності до ризику.

5.Систематичний, добре поінформований та ретельний метод прийняття рішень.

6.Менше збоїв та менше переробок за рахунок кращого розуміння процесу всіма співробітниками підприємства.

Окрім того, служба ризик-менеджменту сприятиме запобіганню банкрутства.

Ідентифікація ризиків повинна бути постійним і безперервним процесом, при цьому реєстр ризиків організації має оновлюватися з урахуванням кожного нововиявленого ризику.

На цьому етапі компанія вивчає своє внутрішнє середовище, бізнес-процеси та політику, щоб виявити потенційні ризики та розробити заяви про ризики для кожного з них. Заяви про ризики повинні бути задокументовані в реєстрі ризиків компанії та записані з умовою, а потім із зазначенням наслідків, якщо ця умова станеться.

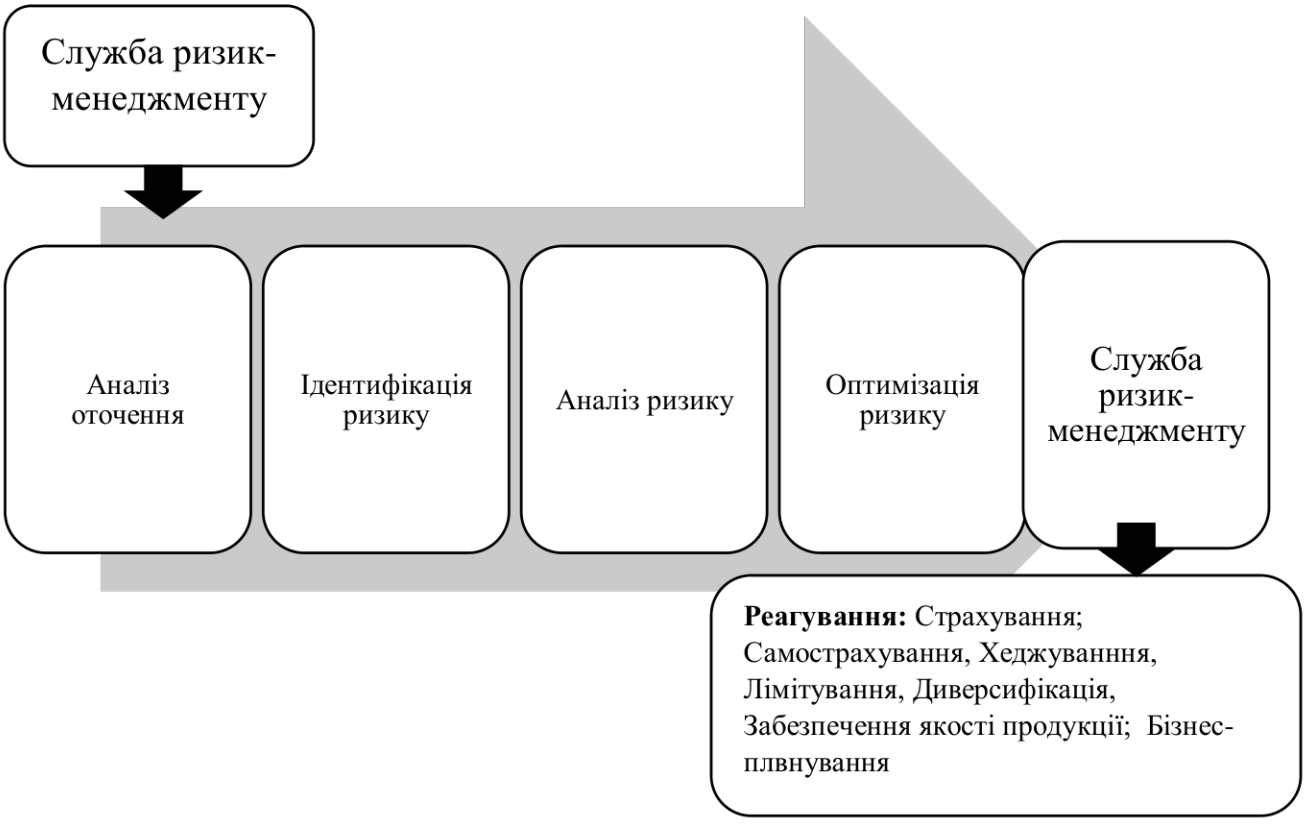

Рис. 3.6. Модель запобігання банкрутству підприємства в умовах невизначеності

Джерело: розроблено автором

На підставі всього вищевикладеного, були розроблені заходи для запобігання настанню ризиків та неспроможності підприємства:

- активна робота з державними інститутами споживання (оборонна промисловість);

- підвищення енергоефективності виробництва. Оптимізація витрат на енергоресурси за рахунок проведення заходів у рамках програми із зниження матеріальних витрат;

- диверсифікація постачальників сировини, забезпечення вхідного контролю якості сировини, що закуповується;

- реалізація заходів щодо імпортозаміщення;

- розширення використання матеріалів-аналогів в основному виробництві;

- оптимізація бізнес-процесу «Закупівля»;

- підвищення ефективності проведення конкурентних процедур, у т. ч. з використанням електронних торгів.

- диверсифікація ринків збуту, щомісячний моніторинг цін на ринку збуту по регіонах продажу;

- переорієнтування виробництва на продукцію, затребувану на внутрішньому ринку;

- реалізація заходів щодо імпортозаміщення − переорієнтування закупівель з імпортного обладнання на вітчизняні аналоги дозволило отримати за підсумками року економію коштів;

- моніторинг змін податкового та митного законодавства,

- реалізація заходів, що компенсують витрати шляхом забезпечення надходжень в іноземній валюті та підтримання балансу валютної позиції (природне хеджування);

- зважена політика щодо визначення обсягів реалізації продукції на експорт з урахуванням рентабельності продажів на зовнішньому та внутрішньому ринку; укладено угоду на встановлення індивідуальних курсів під час здійснення операцій на іноземній валюті;

- консервативна кредитна політика щодо нарощування позикових коштів;

- диверсифікований кредитний портфель;

- впровадження заходів з автоматичного формування платіжного календаря;

- вибудовування довірчих взаємин із основними кредиторами;

- пошук альтернативних джерел фінансування;

- використання внутрішніх резервів для фінансування діяльності.

- встановлення лімітів на відвантаження продукції з урахуванням фінансового стани контрагента;

- впровадження методики розрахунку ключових індикаторів кредитних ризиків контрагентів з метою прийняття своєчасних рішень щодо зниження ризиків неоплати та утворення простроченої дебіторської заборгованості, визначення ефективного розміру ліміту кредитування;

- впровадження системи фінансового контролю за виробництвом та відвантаженням готової продукції;

Методологія управління ризиками підприємства надає організаціям цілісне уявлення про їхній ризик. Компанії набувають більшої впевненості, знаючи, що методи ERM призначені для виявлення ризиків, що вислизають із розрізнених бізнес-підрозділів, та сприяють покращенню співробітництва та комунікації з усіма рівнями організації.

Вищий керівник більше впевнений у тому, що він приймає рішення, усвідомлюючи ризики, щоб використати вигідні можливості та захистити компанію. Регулюючі органи та аудитори можуть бути впевнені, що компанія з ефективною програмою ERM проводить регулярну оцінку ризиків та прагне покращити свої зусилля щодо управління ризиками. Таким чином, впровадження даних заходів в антикризову програму підприємства вищезазначених заходів підготовить підприємства до кризи та мінімізує втрати.

Висновки до розділу 3

В процесі дослідження встановлено що більшість методик фінансового аналізу обмежуються горизонтальним, вертикальним аналізом фінансової звітності та відносними фінансовими коефіцієнтами. Встановлено, що в умовах цифровізації змінюються підходи до фінансового аналізу, тому варто доповнити аналіз фінансового стану підприємства показником, який би систематизував всю інформацію в один показник. Запропоновано використовувати таксономічний аналіз фінансового стану, який було апробовано на ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» та встановлено, що фінансовий стан був найкращим у 2021 році. При цьому значення таксономічного показника знизилося у 2022-2023 роках. Встановлено, що незважаючи на фінансову стійкість підприємства в сучасних умовах підвищується ризикованість бізнесу, особливо під час війни. На підприємстві відсутня служба ризик-менеджменту, проте для такого підприємства варто впровадити дану службу. В роботі обгрунтовано доцільність впровадження даної служби та заходів антикризового управління.

РОЗДІЛ 4 ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Розвиток цифрових технологій, їхнє стрімке проникнення в абсолютно всі сфери життя людей, зростання популярності та рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) змінюють якість життя та структуру товариств. ІКТ та Інтернет відкривають нові можливості для політиків, управлінців, бізнесменів, науковців, митців, освітньої системи (як викладачів, і студентів) та інших громадян.

Сучасний розвиток інформаційних технологій дозволив перенести освітній процес у дистанційну площину та розвиватися електронному навчанню. Завдяки електронному навчанню багато студентів як після закінчення школи, так і здобуваючи другу чи третю освіту, дорослі студенти можуть навчатися віддалено, причому на відміну від заочного така освіта дозволяє їм прослуховувати лекції, спілкуватися з викладачем та тьютором, однокурсниками, брати участь у вебінарах і т.п. Отже, це дуже підвищує якість освітнього процесу та його доступність.

Успішність діяльності економічних суб'єктів у сучасних умовах все більшою мірою залежить від їх поінформованості та здатності ефективно використовувати інформацію про свої внутрішні ресурси та зовнішнє ринкове середовище. У світовій системі формується новий тип суспільства, в якому знання відіграють вирішальну роль і для якого характерні: глобальний масштаб змін, що відбуваються; операції з невловимими активами (ідеями, інформацією та взаємовідносинами); тісне взаємопереплетіння та взаємодія окремих сегментів економіки.

Вироблення раціональних рішень на різних рівнях системи управління вимагає обробки великих обсягів даних, складних процедур їх зіставлення, аналізу, інтерпретації. Таким чином, відбуваються кардинальні зміни у сфері отримання, обміну та обробки інформації. Розширення можливостей глобальної інформатизації економічного простору діалектично взаємопов'язане з необхідністю адекватних змін у теорії та практиці бухгалтерського обліку, що є найважливішим елементом інформаційно-аналітичного супроводу управління господарською діяльністю організації.

Перед обліковою системою постають проблеми інтеграції різних видів обліку: фінансового, управлінського, податкового, соціального, екологічного та ін, поряд з урахуванням та аналізом даних про факти господарського життя, що відбулися, функції бухгалтера-аналітика розширюються за рахунок формування та підготовки прогнозної інформації про майбутні фінансові результати та напрями розвитку суб'єктів господарювання, а також

використання сучасних систем обробки обліково-економічної інформації з використанням комп'ютерних інформаційних технологій.

Напрями цифровізації облікових процедур в системі управління підприємством:

1. Цифровізація практики здійснення облікових процедур, технологічних і методологічних аспектів отримання і обробки релевантної інформації.

2. Цифровізація взаємодії в процесі отримання і обробки релевантної інформації між зацікавленими сторонами, виявлення невідповідності даних у їх системах бухгалтерського обліку.

3. Цифровізація в об’єктах бухгалтерського обліку: трансформація існуючих об’єктів в залежності від виду діяльності підприємства, поява нових – наприклад використання нематеріальних цифрових об'єктів, тощо.

4. Цифровізація щодо посилення якісних характеристик обліково-аналітичної інформації, а саме: своєчасності, достовірності та прозорості, тощо; формування нових функцій обліку.

Сучасні відкриття в галузі інформаційних технологій суттєво розширюють можливості побудови системи бухгалтерського обліку, що інтегрує дані про внутрішні бізнес-процеси організації та про зовнішнє ринкове середовище; дозволяють спроектувати та реалізувати на практиці все більш складні моделі обробки, передачі та аналізу бухгалтерської інформації.

Концептуальна різноманітність застосовуваних інформаційних технологій виступає як найважливіший елемент інституційного середовища бухгалтерського обліку. Дедалі ширше застосування у роботі бухгалтерії отримують електронні довідково-інформаційні системи, перспективою розвитку яких є накопичення та систематизація професійних знань у галузі бухгалтерського фінансового, управлінського та податкового обліку.

Сучасний бухгалтерський облік – складна система. Для ефективного функціонування цієї системи потрібна максимальна автоматизація процесу.

Конфігурація програмного забезпечення дозволяє вести в одній інформаційній базі три види обліку: управлінський, фінансовий та податковий. Кінцевою метою використання програми має бути формування бухгалтерської (фінансової) звітності, а потім - аналіз господарської діяльності організації та прогнозування показників на найближчу перспективу. Ця мета може бути досягнута тільки при взаємопов'язаному відображенні у наскрізній навчальній задачі всієї сукупності завдань щодо організації фінансового, управлінського та податкового обліків.

Комп'ютерна обробка даних має особливості:

1. Єдине виконання операцій. Комп'ютерна обробка передбачає використання тих самих команд під час виконання ідентичних операцій торговельного обліку, що практично виключає появу випадкових помилок, зазвичай властивих ручної обробки.

2. Потенційні можливості появи помилок та неточностей.

3. Ініціювання виконання операцій на комп'ютері. Багато документів формуються автоматично.

Основною формою проведення занять із використанням сучасних засобами обробки даних є лабораторні заняття. Основна мета лабораторних занять - вивчення можливостей перерахованих систем, набуття навичок ведення бухгалтерського обліку на комп'ютері. У результаті учні повинні вміти: виробляти загальне технічне та бухгалтерське налаштування систем; налаштовувати основні довідники, план рахунків; відкривати аналітичні рахунки до синтетичних; освоїти механізм роботи з типовими операціями, що значно скорочує час на виконання часто повторюваних операцій, підвищує рівень автоматизації розв'язання задач, скорочує кількість помилок; формувати первинні касові документи та відповідні їм проводки; формувати платіжні документи, реєструвати витяги банку з розрахункового рахунку з різницею сум за рахунками та занесенням проводок у єдину книгу господарських операцій; заповнювати картки персонального обліку, формувати та коригувати особові рахунки співробітників; складати всілякі

відомості, здійснювати розрахунок заробітної плати; працювати з книгою господарських операцій; отримувати оборотні відомості за рахунками, синтетичні та аналітичні звіти, касову книгу, бухгалтерську звітність.

Вивчення практичного матеріалу дисципліни слід проводити через вирішення наскрізного завдання, що є поетапним виконанням певних облікових процедур. Наскрізне завдання має відображати повний комплекс облікових робіт організації: від запровадження початкового балансу, реалізації облікових процедур з різних ділянок обліку до закриття періоду, визначення фінансових результатів та формування бухгалтерської звітності. Завдяки цьому відбувається формування комплексних, системних знань про сучасні інформаційні системи та технології автоматизації бухгалтерського обліку.

Одним із найважливіших напрямків у здійсненні підготовки фахівців є формування у них у процесі навчання професійних умінь, які забезпечують готовність до професійної діяльності. Практика дисциплінарного викладання, що склалася, не передбачає оволодіння учнями колективними професійними вміннями у процесі вивчення окремих дисциплін. Проте, професійна діяльність потребує інтеграції знань, об'єднання їх у конкретному праці. На це і має бути спрямована організація практичного навчання.

У Профстандарті «Бухгалтер» як необхідні уміння для всіх трудових функцій зазначено вміння користуватися комп'ютерними програмами для ведення бухгалтерського обліку, інформаційними та довідково-правовими системами та оргтехнікою. Отже, за час навчання у ВНЗ студент облікової спеціальності повинен:

– навчитися працювати з оргтехнікою;

– застосовувати сучасні мультимедійні технології для подання результатів проведених досліджень чи обґрунтування проекту;

– професійно користуватися бухгалтерськими комп'ютерними програмами та інформаційно-довідковими системами;

– користуватися можливостями мережі Internet у освітній та професійній сферах.

У навчальному плані підготовки академічних бакалаврів за напрямом Економіка, спрямованості «Бухгалтерський облік, аналіз, аудит», передбачено кілька предметів, які формують професійні компетенції за навичками, у тому числі дисципліна «Бухгалтерські комп'ютерні програми".

У рамках цієї дисципліни учні розвивають можливості використовувати для вирішення аналітичних, дослідницьких та комунікативних завдань сучасні технічні засоби та інформаційні технології. Також учні розширюють знання та закріплюють навички з іншим професійним компетенціям, які передбачені освітньою програмою. Розвиток та поглиблення професійних знань, володінь та навичок продовжується в магістратурі за спрямованістю «Облік, аналіз аудит». Освітньою програмою також передбачені дисципліни, ведення яких засновано на застосуванні сучасних технічних засобів та програмних продуктів.

На даному етапі навчання студенти здобувають навички роботи з інформаційно-довідковими системами, оглядово розглядають сучасні програмні продукти для ведення обліку та складання звітності, а також глибоко вивчити програму по типу «Майстер Бухгалтерія». Компонентні програмні рішення у системі бухгалтерського обліку це єдина програмі із обмеженим набором необхідних функцій. До компонентних програмних рішень у системі бухгалтерського обліку відносять «Облік Saas», «BookKeeper», «ДебетПлюс».

Комплексні програмні рішення у системі бухгалтерського обліку складаються з додатківкомпонентів. До комплексних програмних рішень у системі бухгалтерського обліку відносять: «BAS: Бухгалтерія», «ISpro», «iBuh.Online»). Варто зауважити, що деякі програмні рішення можуть бути розроблені, як повноцінні ERP-системи, тобто містити модулі щодо планування та управління діяльністю підприємства, а деякі програмні рішення

застосовуються для вирішення вузькоспеціалізованих завдань фінансового, управлінського чи податкового обліку, тощо.

ВИСНОВКИ

Фінансовий стан підприємства відображає здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність, підтримувати свою платоспроможність та інвестиційну привабливість. Головною метою аналізу фінансового становища є оцінка внутрішніх проблем компанії для підготовки, обґрунтування та прийняття різних управлінських рішень, у тому числі в галузі розвитку, виходу із кризи, переходу до процедур банкрутства, купівлі-продажу бізнесу чи пакету акцій, залучення інвестицій. Фінансово-економічний аналіз є тією базою, де будується розробка фінансової політики підприємства.

Якість самого фінансового аналізу залежить від застосовуваної методики, достовірності даних бухгалтерської звітності та ін У класичному

аналізі прийнято виділяти такі системи показників фінансового стану: показники фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, ділової активності. Для оперативного моніторингу здійснюється експрес-аналіз, він ґрунтується на виявленні «хворих» статей звіту.

Однак існують способи оцінки фінансового стану шляхом застосування матричних та інтегральних методів. Для цілей повного та якісного аналізу фінансової звітності підприємства потрібно використовувати усі можливі методи. Перша група проблем пов'язана з дослідженням теоретичних основ аналізу фінансового стану організації, зокрема із розкриттям поняття фінансового стану та факторів, що на нього впливають, поданням прийомів та методів аналізу фінансового стану та характеристики бухгалтерської звітності як основного джерела інформації для аналізу фінансового становища організації.

В умовах ринкових відносин підприємства набули самостійність в управлінні та господарюванні, право розпоряджатися ресурсами та результатами праці та несуть всю повноту економічної відповідальності за свої рішення та дії. У таких умовах благополуччя і фінансовий успіх підприємства повністю залежать від того, наскільки ефективна його діяльність.

Дослідження фінансового стану здійснюється на прикладі ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод», яке займається виробництвом хліба та хлібобулочних виробів. Підприємство виробляє близько 86 найменувань продукції. Підприємство має лінійно-функціональну структуру управління, яка забезпечує йому злагоджену роботу всіх співробітників та відповідає специфіці діяльності підприємства.

Загальна вартість активів та джерел їх фінансування у 2022 році зросла на 6169,7 тис.грн., а у 2023 році - ще на 6096,9 тис.грн за досліджуваний період, в структурі активів переважають необоротні активи, що характеризує структуру активів як важку, тобто менш мобільну, така структурам є типовою.

В структурі джерел фінансування активів переважають власні кошти (більше 60 %), що свідчить про фінансову незалежність підприємства від кредиторів.

Дослідження показало, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився у 2022 році на 11495,9 тис.грн., а у 2023 році- ще на 3305,8 тис.грн. Разом із чистим доходом відбулося зростання собівартість реалізованої продукції збільшилася на 4890,6 тис.грн, а у 2023 році - ще на 1051,5 тис.грн. Встановлено, що загальна сума доходів зросла у 2022 році на 12701,4 тис.грн., а у 2023 році - ще на 4234,5 тис.грн. Чистий прибуток збільшився на 3219,8 тис.грн., у 2023 році - ще на 780,7 тис.грн.

Відносні показники фінансового стану свідчать, що платоспроможність підприємства зросла, показники відповідають нормативним показникам, підприємство може відповідати за своїми зобов'язаннями. Відносні показники фінансової стійкості мали тенденцію до зростання та відповідають нормативним показниками. Проте варто зазначити, що аналіз показників абсолютної фінансової стійкості показав, що підприємство відноситься до третього типу фінансової стійкості. Відповідно підприємству необхідно удосконалювати політику управління запасами та власними оборотними коштами. Також варто переглянути політику управління структурою капіталу, залучити більше довгострокових зобов'язань та зменшити кредиторську заборгованість.

Показники ділової активності мали тенденцію до зменшення за рахунок зростання вартості активів та власного капіталу. Також було проведено аналіз ймовірності банкрутства та встановлено, що підприємство має низьку ймовірність банкрутства.

В процесі дослідження встановлено що більшість методик фінансового аналізу обмежуються горизонтальним, вертикальним аналізом фінансової звітності та відносними фінансовими коефіцієнтами. Встановлено, що в умовах цифровізації змінюються підходи до фінансового аналізу, тому варто доповнити аналіз фінансового стану підприємства показником, який би систематизував всю інформацію в один показник.

У процесі дослідження виявлено недоліки у методиці аналізу фінансового стану, що застосовується у ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод». В основному з них є низький контроль за показниками ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності. У зв'язку з цим пропонуємо вдосконалювати методику аналізу фінансового стану, що застосовується у ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод».

Аналіз фінансового стану у ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» раціонально здійснювати за такими основними етапами: горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності; аналіз відносних коефіцієнтів фінансового стану, оцінка ймовірності банкрутства, а також запропоновано використовувати таксономічний аналіз фінансового стану, який було апробовано на ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» та встановлено, що фінансовий стан був найкращим у 2021 році.

При цьому значення таксономічного показника знизилося у 2022-2023 роках. Встановлено, що незважаючи на фінансову стійкість підприємтва в сучасних умовах підвищується ризикованість бізнесу, особливо під час війни.

На підприємстві відсутня служба ризик-менеджменту, проте для такого підприємства варто впровадити дану службу. В роботі обгрунтовано доцільність впровадження даної служби та заходів антикризового управління. Найважливішим елементом забезпечення сталої діяльності є система моніторингу фінансових показників Підприємству потрібно сучасна система контролю за фінансами, що базується на удосконалення методики аналізу фінансового стану організації. Впровадження запропонованих заходів дозволить збудувати цілісну систему контролю за фінансовим станом ПАТ «Новоград Волинський хлібозавод» та виведе його на новий рівень розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Банера Н. П., Гелей Л. О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. Науковий погляд: економіка та управління. 2021. № 1 (71). С. 55–62. DOI: https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-71-10.

2. Бровко О. І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України дослідження соціально-економічних проблем України і світу: матер. II між нар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Вінниця, 4 лют. 2022 р.: тези допов. – Вінниця: ДонНУ ім. В. Стуса, 2022. – С. 18-20.

3. Вівчар Олександра, Тетяна Кос. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства." *Молодий вчений* 4 (116) (2023): 115-119. URL:https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5822

4. Волкова Неля Іванівна, Олена Володимирівна Степанко. *Розвиток діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації*. Diss. м. Полтава: Національний університет" Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", 2022. URL:http://195.34.206.236/bitstream/123456789/2631/1/%

5. Ганін В., Алєкпєров Р. Оцінка системи управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах господарювання. Молодий вчений. 2020. № 11 (87). С. 149–152. URL:https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-32

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text

7. Дика Оксана. "Антикризове управління підприємством: сутність та значення." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий*: URL:http://vtei.com.ua/doc/11konf/zb10.pdf#page=20

8. Денисенко М. П. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт.* 2015. №10. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf

9. Докієнко Л. Концептуальні підходи до комплексної діагностики фінансової стійкості підприємства. Підприємництво та інновації. 2020. № 14. С. 25–31. URL:https://doi.org/10.37320/2415-3583/14.5

10. Євсєєва, О. О., Анікіна, О. С., Нікуліна, С. В. (2019). Актуальність формування універсального підходу до оцінки фінансового стану підприємства на основі показників форм фінансової звітності. Економічний простір, (148), 129-143. URL: http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/157

11. Євсєєва, Ольга Олексіївна. "Концептуальний підхід методології підготовки звітних даних у порівняльний вигляд при розрахунку показників фінансового стану." (2022). URL: http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/17288

12. Ємельянов , О. (2022). Методичні засади розроблення стратегії запобігання банкрутству підприємств. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (December 2, 2022; Helsinki, Finland), 15–17. URL:https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/591

13. Жук Н. Аналіз фінансового стану як домінантний індикатор фінансової безпеки підприємств. Вісник економіки. 2022. Вип. 4. С. 97-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2022_4_9

14. Завитій, Ольга. "Роль фінансовоі діагностики в діяльності підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку: контроль та аналіз в умовах глобалізації* (2021): URL:http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/

15. Захарова Н.Ю. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства URL:https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16901/1/PIONBUG_

16. Ізюмська В., Нікульшина А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. Економіка та суспільство. 2021. № 34. URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-26

17. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Аналіз фінансового стану підприємств за видами економічної діяльності. Науковий вісник Херсонського

державного університету. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. 38. С. 96-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2020_38_19

18. Ковальчук, Наталя. "Оцінка фінансового потенціалу підприємства." *Економіка та суспільство* 34 (2021). URL:https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1001

19. Книшек О. О. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності. Економічний простір, №139, 2018. С. 171-181 URL:http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/5723

20. Кодекс України з процедур банкрутства (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст. 74. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-

21. Козирева А., Глухова , В. (2024). Антикризове фінансове управління суб'єктами господарювання. *UNIVERSUM*, (4), 7–12. URL:https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/676

22. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*,2022 (43). URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77

23. Криховецька, З. М., С. І. Щипайло, and С. О. Кропельницька. "Таксономічний аналіз фінансового потенціалу розвитку підприємства." *Економіка та держава* 11 (2021): 90-97. URL:http://www.economy.in.ua/?op=1&z=5058&i=14

24. Кубецька, Ольга Миколаївна, Тетяна Миколаївна Остапенко. Напрямки оцінки фінансового стану підприємств." *Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Льотної академії Національного авіаційного університету (протокол № 8 від 15 червня 2022 р.)* (2022): 358. URL:http://www.ndekc.lviv.ua/pdf/17.pdf#page=359

25. Кудельський В. Е. Фінансова діагностика у системі антикризового управління підприємством. Економічний простір. 2020. № 163. С. 81–85

26. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

27. Малій О. Г., Ріяка Т. Ю. Прогнозування фінансового стану підприємства та діагностика банкрутства. Креативний простір: електрон. наук. журн. № 11. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 55-57 URL:https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/32729

28. Міняйло В.П. "Методи оцінювання ймовірності банкрутства підприємства." *Фінансова аналітика та аудит зб. наук. ст. студ. ден. та заоч. форм навч./відп. ред. КО Назарова.–Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022.–434 с.*: 378.

29. Мішура В.Б.Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства URL:http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_v

30. Нагорний, П. Д., Д. С. Базюк. "Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством." *Трансформаційна економіка* 1 (01) (2023): 44-49. URL:https://www.transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/8

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 URL: http://zakon4. rada.gov.ua/laws/show/z0336-1

32. Овсюк, Ніна Василівна, Вікторія Володимирівна Васильчук. Методичні аспекти оцінювання фінансового стану малих підприємств." (2021): 249. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497

33. Олішевська, Ю. О. "Аналіз економічної сутності та значення потенціалу підприємства в сучасних умовах." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий*: URL:http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb7_162.pdf#

34. Офіційний сайт ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» URL:https://nvhlib.com.ua/ua/products/elite

35. Письменний, Роман. "Управління ризиком та запобігання банкрутства підприємства." *Вісник студентського наукового товариства*

«ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: URL:http://www.vtei.com.ua/doc/11konf/zb11.pdf#page=168

36. Пігуль Н. Г., Боряк Т. Ю. Сучасні методи аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання. Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-6 грудня 2022 р. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 20-22.

37. Пенішкевич, Євген. "Теоретичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства." *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: зб. наук. пр. X всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Вінниця, 23 берез. 2022 р. Ч. 2. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2022. 191с.* *http://vtei.com.ua/doc/2022/23_03_2.pdf#page=161*

38. Поляков, Р. Б. "Методи правового регулювання відносин банкрутства (неплатоспроможності)." *Вчені записки* (2023): 36. URL:https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/6_2023.pdf #page=42

39. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. Приазовський економічний вісник 2018. No 1. С. 31–35. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf.

40. Приймак С., Волкова О. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. Економіка та суспільство. 2021. № 30. URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-58

41. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV, зі змінами URL: http://zakon. nau.ua/doc/?uid=1087.271.15&nobreak=1

42. Радіонова Н.Й. Організаційні засади проведення аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Економічний простір.* 2019. № 142.. URL: https://er.knutd.edu.ua

43. Савченко, В., Кононенко, Л., Назарова, Г. (2023). Використання методів фінансового аналізу при виконанні аудиторських процедур. *Економіка та суспільство*, (52). URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-38

44. Семенова, К. Д. "Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку." *Науковий вісник Одеського національного економічного університету* 5-6 (2021): 77-82. URL:http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2021/282-283/pdf/%D0%9D%D0%92%205-6(282-283)%202021.pdf#page=77

45. Святенко А. С. "Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства." *фінансові новації для ведення бізнесу в сучасних умовах*: 48. URL:https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/ZBIRNYK-FINANSOVI-NOVATSIYI-1.pdf#page=48

46. Скоповська, Анна Леонідівна. "Аналіз фінансового стану підприємств України." *IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів» Київ, НУБІП. 3 червня 2022 р.* URL:*http://socrates.vsau.org/repository/card.php?id=31334*

47. Сметанюк О. А., Причепа І. В., Білоконь Т. М. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах обмежених обсягів інформаційного забезпечення. Ефективна економіка. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_22

48. Яблочніков, С. Л., О. А. Жукова, and О. В. Борсолюк. "Оцінка фінансового стану підприємства: теоретико-методичні підходи." *Подільський науковий вісник* 55 (2021) URL:.https://pnv.in.ua/images/Magazine/3-4_2021.pdf#page=55

49. Ясинська, Д. В., Олена Володимирівна Добровольська. "Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи." *Економічний простір* 166 (2021): 81-84. URL:http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/817

50. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10(4). С. 439-445.

51. Sheremet, A. S., O. V. Proskurovych. "Рейтингова оцінка фінансового стану." *ББК У. в661 Т 29*: 154. URL:https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44497/1/2023_Zbirnyk%20%D0%9B%D0%9D%D0%A3.pdf#page=154

АНОТАЦІЯ ДО КАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Лось В.О.

«Аналіз фінансового стану підприємства»

Кваліфікаційна робота магістра студентки заочної форми навчання за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Державний університет «Житомирська політехніка». Факультет бізнесу та сфери обслуговування. Житомир,2024.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Основний зміст роботи викладено на 110 сторінках друкованого тексту. Робота містить 31 таблиць, 17 рисунки, 8 додатків. Список використаної літератури нараховує 51 найменувань.

У роботі розглянуто питання фінансового стану підприємства ПАТ “Новоград-волинський хлібзавод”. У першому розділі «Теоретичні основи аналізу фінансового стану підприємства». Сутність і завдання аналізу фінансового стану підприємства. Організація аналізу фінансового стану підприємства. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства.

Другий розділ «АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД». 2.1.Організаційно-економічна характеристика ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД. Аналіз показників економічного потенціалу підприємства. Аналіз показників розвитку та результативності діяльності підприємства. Моделі оцінки ступеня ймовірності банкрутства підприємства: законодавче регулювання та практика здійснення

У третьому розділі «ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ У ПАТ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБЗАВОД». Аналіз фінансового стану підприємства в умовах цифровізації. Розробка моделі антикризового управління підприємства в умовах невизначеності

У четвертому розділі «ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДИСЦИПЛІН».

Ключові слова: аналіз підприємства, рентабельність, рух грошових коштів, аналіз, ризики, бухгалтерська звітність.